Массо а мехкийн пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙН СОВЕТЕН ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьлу 1923 шера дезд • ЕРА, 19 сентябрь, 1974 шу. • № 113 (5604). • Мах 2 кап.

ТХА ДНЕВНИК

ДАЬХЕН АМБАРАШКА

Республикин дукхаагlа йолчу районашкахь шерра [illegible] кхьалхьаш чуьйцара баккхи. Дукхахболчу бахамашкахь дика [illegible] схьа а ца бойтуш [illegible] чуьйцира.

Чуьйцу хьажкlа йолу эзар гектар герга кхьалхlаш, [illegible] (820 гектар) чуьйцуш Шелковской районе бахамашка, [illegible] тlера гектаро тlера 31,2 центнер [illegible]. Кхоьлагlа даьхьа чуьйцу болчхоьб гудермесски [illegible]. Цар хlора гектаро тlера чуьйцу [illegible] 24-25 центнер ба. Хlора гектара тlера [illegible] кхьалхlаш йоах 15 процент уж чуьйцуш Шелковски района бахамашка — 47,6 центнер, Шелковски [illegible] 40 центнер мара ящар. Ачхой-Мартановски района чуьйцу кхьалхlаш дукха [illegible] 11 процент. Гектара тlера 38 центнер йоал уккхаз. [illegible] кхьалхlаш йоах гектара тlера Надтеречни, Грозненски районашка.

Республика [illegible] 11 процент, хlаьта хlора гектара тlера [illegible] 28,7 центнер [illegible] [illegible] а уж.

[illegible] 18 сентябрь тlехкхочаш дlадахьай 3410 тонн фуалхьаш кхьалхlаш. Эггара дукхаагlа уж дlачуйоьла Шелковски районе бахамашка—1013 тонн. [illegible] Грозненски, Надтеречни районаш, Шелковской районе — 210 тонн, Наурски —181, Малгобекски — 95, Ачхой-Мартановски —72, Гудермесски —79, Назрановски —19 тонн [illegible].

[illegible] дарран доьха дуьт 1153 тонн да, [illegible] Шелковской районе доккхар—716, Гудермесски [illegible]—407 тонн а дохаш.

Йоьт хlара ди тlехьагlа дукхагlа дохаш дезаш да. Мелла а мегаргдолаш дац бакьйолу хьеттарг дукха хьайбаш кхьалхlаш, дуьте хьаттадар, из [illegible] дlайуьга вlаштlехьа ца доккхар.

СВЕКЛА ЧУЭЦАШ Я

Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхозе шекара свекла дика хьийкъай укх шера. Цу совхоза шоллагlча отделене чуьхьа йоллаьй из маьхера культура. Отделене дlайийнача 167 гектарах хlанзале 60 гектар соьгlа чуьйцай. Мерза овлаш шекар доаккхача заводе хlадалара график телха ца а еш дика шекара свекла хlанзале 331 тонн дlаеннай отделене.

Шекара свекла чуэцар а кхьашка ца уллеш дlаелар а дика вlаштlехьдаьккхад из культура лелаеча бригада кулгалхочо Мачиулов Мохьмада. Цуьна бригада бохлаеша тlехкхоачашду шоаш тlаийца социалистически декхараш. Масала, ше лелаеча цхьан гектара тlера социалистически декхарех 260 центнер йиккха евча 264 центнер дlаеннай Коврукаев Лемас. Иштта дика кхьийй шекара свекла Джебрайлов Iабдулкъайнид, кlибарешa.

И. ЗАЙНУТДИНОВ.

НОВ. В. М. МУНАЕВ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙН СОВЕТА СНАБЖЕНЕН СБЫТЕН УПРАВЛЕНЕ НАЧАЛЬНИКА ГIУЛАКХА ТIАРА ДIАВАККХАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо чоаам бу:

нов. М[illegible] Мунаев [illegible] пенсене [illegible] [illegible] Снабжене сбыте управлене гIулакха тIара дIаваккха.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1974 шера 18 сентябрь.

НОВ. А. Б. ШУАИПОВ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙН СОВЕТА СНАБЖЕНЕН СБЫТЕН УПРАВЛЕНЕ НАЧАЛЬНИКАДЛА ХЬОЖАВАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо чоаам бу:

нов. Шуаипов Абдулла Баудинович Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета снабженен сбытен Управлене начальникалла хьожаве.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1974 шера 18 сентябрь.

100 000 тонн хьажкlаш йоалларгвой вай!

[illegible] Грозненски опытно-хьокхама бахаме дикагlа волу механизатор ва Лабазанов Алимбулат. Хlара комбайнаца хьажкlаш чуэцаш ва из. Шой воlала тракториста Салимхайна цхьана дийнахьа норма кхо гектар йоалча 6—8 гектара тlара хьажкlаш чуэцаш ва из. **Х. Я.**

СУРТАШ ТIА: Лабазанов Алимбулати бокх бош йола хьажкlаш чуэца чуэ агрегати.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

КОММУНИСТИЙ ХЬАЛХЛЕНЦА

Дукхачар хlиа тlехьаlоаш [illegible] тха совхоз. Хlара шера пачхьалкхена дукха ве доьзо боахамо. Цхьабакъда, 1973 шу доладуш совхоза кулгалхочи партийни организацен оттадара [illegible] боахам лелабара цу хьинала ледадаь гIудахкаш, товбир политико-кхеоама болх.

Эттара хьайха совхоза дергигача доакъошка дlаоттабир боахама гlудакхеш дика довза коммунисташ, комсомольцаш, производстве тешшаме болх беш белгалбаьннараш. Шерра дlадахьар хьалхалeка латтача кхаккарех болхлой кхетабелга. Цунах дика беркат хьалар.

Дукха болх бир партийни профсоюзни организацешa къахьегамой хьинар айдара, бер къахьехамара, беззам сагбаккхара.

Цу дерригача дикача гlуллакхаша тобо хиннйтар дlадахача шера тха боахам рентабельне наьха баккха.

Пятилетка диьлагlча, къоастамбеча шера а оасаре къахьег тха боахама лаьтта леладераша, механизатораша. Ер шу а дикача толамашка чакхдаккха лерхl оаха. «1974 шера ялата лаьттамара йоала ккыйола продукташ йоахаьга а кийтъедга а алсамдаккхара» бола партен правительстваи сдаам шоай балха программа лерхl тха совхоза къахьегамхоша.

Кхьалхте дикхоь толамаш доах совхоз хьайбаш леладераша. Хьайбай продукташ кхаьгlа яхарал соагlа цар боккха теркам тlабохийт уж дика [illegible]. [illegible] 112 [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] совхоза кхаш леладерашта. Агротехнически хана дlа а дийна 15 дийнахьа 2075 гектара тlара чуийцар гуралька дуа ялат. Ялат чуэцача хадлавиа хьалха латтар коммунисташ. Царех ба сезонна задамеш 150 гектар йолча 230 — 250 гектара тlара ялат чуийца комбайнераш Аинэсултанов Султан, Федоров Юрий, Шахтиев Сурхо, Колосов Василий.

Гурахьа дийна ялат чудерзадаьчул тlехьагlа совхоза механизатораша деррига низаш тlадерзадир хьажкlаш чуэца кийчо яра. Дика вlаштlехьдаьккха вlадоладаь хlанз хьажкlаш чуэцаш ба уж. Из маьхера культура укх шера 678 гектара тlа дlайийнаяр оаха. Уж ерргa хьажкlаш ца бойташ 20 дийнахьа чуэца дакхдахьар механизатораша.

Хlанзале ялатийна лаьрхla 200 гектара силоса 362 гектаръ хьажкlаш чуийшай. Чуийцача участкаш тlара фуалъькa хьажкlаш 50 центнер дьлай. Из дика толам ба. Къаьстта дукха хьажкlаш йоах нарид йоалаш кердача методах болх беча совхоза шоллагlча отделене коммуниста Абдулаев Саламус кулгалдеча механизированни звенос. «Цхьа буртиг ца бойташ чуэцаргья вай хьажкlаш», яхача девизагlа болх бу цун звено членаша.

Хьажкlаш чуэца ха хьатlаоттале хьалхашка латта декхараш кхоачашдора дола дешаш дувца вlашагlахийтар коммунисташ. Хlара участок тlаоlагlийр коммуниста. Кулгалла болх ца беш, хьажкlаш чуэцара ерриге процесс механизировани чакхъяккха лаьрхlах оаха.

Хьажкlаш чуэцаш хьалха латт коммунисташ. Лакхара хьокхамаш гойт звеньевой С. Абдулаева цхьй агрегата тlа.

Хьажкlаш чуэцача дакъа доацарий къахьегамхоштa безам совбаккхара, социалистически ялъ шергlа йоаржара боккха теркам тlабохийт тха партийни организацe. Шерра къахьоладалъ къахьегама оасарле лакха а йолаш дика болх беча материальни моральни соагlачаш телашта.

Хlара кхо ди массаза доал хьажкlаш чу[illegible] баьча баха ногаш[illegible]. [illegible] моттиг ньокхача [illegible] кара тела цlе вы[illegible] 25 сом ахча лу. Шоллагlча [illegible] моттигаш яхарйитта 20,15 сом лу. Локкхара хьокхамаш ялъхараштa хетаь «Къахьегама листокаш», «Молнеш» араехь.

Хьажкlаш чуэцашка хьатlехулача шера хьунхъама лара йоллар дика вlаштlехьдаьккхад совхозе. Гурахьа ялат дlеле лаьрхlа 2205 гектар лаьтта хlанзале ахьад. Из оахам дале 4185 тонн органически, 775 центнер минеральни удобренеш еххай.

КарагIдувлача дикача гlуллакхаша цегаш айдаь партен правительствен шоашта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара, деррига низеш тlадахийта къахьегаш ба тха совхоза ахархойи хьайбаш леладераши.

У. ХАСАЕВ.

«Шалинский» совхоза партком[а] секретарь.

КАСТТА ЙИСТЕДОВРГДА

Укх шера 977 гектара тlа хьажкlаш дlайийра Гудермесски района «Дружба» совхоз. Из совхоз кертерча даьхе дулаш шура яккхарах хьайбаш леладеш я. Цулхьа 250 гектара тlа кхаттах 727 силосаш хьергlолаш дlайийра хьажкlаш. Цхьабакъда укх шера 100 эзар тонн фуалъьха хьажкlаш чуэ аьнна Нохч-ГIалгIай республикан ххаш леладераша дешa дош кхоачашдеча дизза дейъаьнар дукха 433 гектара тlара ялата хьажкlаш чуэ отталар совхоза къахьегамхоша.

План 20 центнер йолча хlара гектара тlара 27 центнер фуалъьха хьажкlаш чу а ийца, планагlа дlаала езаш боаш йоаже а, пачхьалкхена 150 тонн хьажкlаш дlакхаь дош делар цар.

Ялата хьажкlаш кхеш кхо звено яр. Царна керте латтар ялата культураш кхеш йоккха балха опыт йоаь механизатораш ба: Октябрьски Революце, «Знак Почета» ордений кавалер-коммуниста [illegible], Юсупов [illegible], [illegible] Мусханов [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] Iайндаск цуа новкъосташ кхеь хьажкlаш.

Дийттагlа ди да совхозе хьажкlаш чуэца йолаь. Ялата хьажкlаш чуэцаш шоай ши комбайн мара яц боахаме. Цхьабакъда хьалхарча деношка царна шоай комбайнашца новкъостал дир Шалински района «Джалка», Грозненски шурий совхозаша. Хlара совхозера шишша комбайн яйтар. Хьувкъам кулг кара чуэцнага а вlаштlехьаьккхад.

Хlанзле 263 гектара тlара хьажкlаш чуэлай совхозе. Хlара гектара тlара кхьера лаьрхlача 37 центнер йоаккх. Хlаьта Кадаев Iайндае кхай тlара 40 центнер соагlа йоал. Ди дlадахийтац до балха норма 140-150 процент кхоачеш ца еш.

Дикеи силен къахьег хьажкlаш кулг кхоа чуэцаш боахамар а, цар а тlехкхоачашъю балха нормаш.

Наьха къахьегама оасарле дакхьара, цар белга хьалаш дика вlаштlехьдахара. Шоай мам дlакхоачар ду совхоза кулгалхоша. Делкъьйига бlайха кхача лоттабу хьажкlаш чуэцараштa. Балха «норйаш тlехкхоаш а сеп къахьегача, социалистически яхье хьалхе леладерашта ахчан премеш тел, цар балха толамех «Молния» ячаш къахьегама листокаш тlа яху.

Хlара дийнахьа 15 гектара тlара хьажкlаш чуэц планагlа чуэца езачул дукхагlа я уж.

— Кастта хьажкlаш чуена боаргба «Гудермесский» совхозе. Цуа тlехьагlа шоай йиъ комбайн хьажкlаш чуэца [illegible] новкъостала яхийта дош [illegible] бар,— йоаь «Дружба» совхоза кертерча [illegible] Саидов Асланбека.— Укх [illegible] 30 гектара тlара хьажкlаш чу ца эцаш ди дlадохийтаргдац оаха. Хlаьта тlаийца декхараш совхоза къахьегамхоша кхоачашдергдалара шеко яц.

Х. МАГОМЕТОВ.

ВIАШИ ЭКОНОМИЧЕСКИ НОВКЪОСТАЛ ДАРА СОВЕТА ДОАЗОНЕЛ ЧУХЬА

Цеолитий синтеза методаш [illegible] [illegible]. Вlаши Экономически новкъостал дара Совета дохьадача межкий Iалмахой совещани хьейийлдий самардийнахьа Грозненски мехкдаьтта Iилма-техника институте. Юххьанцара дош оалаш ва хьейийлар ГрозНИИ директора химически Iилмай доктора профессора А. З. Дзогочиаске.

Совещани из промышленни катализа дешаитта йолча Дунен халкъаштa юкъерча координационни центра хьакага хьежжа. Цига даккъа даккъ Германски Демократически Республика, Польша, Румыние, Советски Союз, Чехословакие вакилаша. Грозненска соагlа советски оагlойгахьара совещанена юкъе дакъа лоац мехкдаьтта чакхдахара дешаитта йолча Ерригсоюзни Iилма-техкама института специалисташ. Хlаьта нитта промышленни катализаторий дешаитта йолча Дунен халкъашта юкъерча координационни центра цигаьла а.

Цу тайпара совещани Грозне яр цхьа бахьан долаш дац. Вай институте болх беш я Советски Союзе хьалхагlа йола цеолитий синтезек катализаторашк хьарех даьтте толламеш дерийн проектеш уттэврийн школа. Хьалдаша толламаш дош хилар бахьан долаш синтетически цеолитий бе-бе тайпаш промышленносте хьадаре способаш кийчъей укх тlехкхочо [illegible] [illegible] [illegible] юкъехухьаргйола ноттигаш бе-бе я. Промышленносте лабораторий практикен найда за нарех газаш новчалакши кlоарта йоакъаьга хана, вlашагlьийта газаш ховчалалаш вlашагlкъоастара, кухкача тайп-тайпарча каталитически процессашка, и. кх. дl. Крекинга катализаторий дийгlйола компонентаг я цеолиташ. Мехкдаьтта чакхдохача дуккхача технологически процессашта цеолитий лара тlа укх тlехьарча шерашка хьаьй керда геттара дика катализатораши адсорбенташи.

Советски Союзе духхьалха эттара хьалхарча цеолита синтез вай ГрозНИИ. Института технологегlа хьахина керда катализатор хlанз Грозне хьеш а Советски Союза цхьайолча городашка каталитически крекинга дукххача устанавкашка шерра пайдехьхьем а я. Укх тlехкхарча шерашка цеолитий лара тlа керда катализатораш кийчъю мехкдаьтта чакхдохача, мехкдаьтта химе процессашта.

Совещане дуцаргда цеолитий синтезен СЭВ-а членаш йолча мехкашка катализатораш кийчъярех даьгье даьчa толламех хьалхинарош. Иштта кийчъергйолаш а цу мехкий цхьатарарча предприятий Iалмазоцие специалисташ дlахо цхьана гlуллакхаш леладера программа а.

СОВЕТСКИ ДЕЛЕГАЦИ НЬЮ-ЙОРКЕ КХАЧАР

НЬЮ-ЙОРК, 17 сентябрь. (ТАСС). ООН Генеральни Ассамблеен XXIX сесса балха юкъе дакъа лаьцара Нью-Йорке аьннай КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхьча межкашцарча гlулакхий министр А. А. Громыко керте латта Советски Союза делегаци.

Аэропорте ше валалехь оаш, А. А. Громыкос белгалдаьккхар, сесса бола дунен тlа доаккхий хувцаршца, боалахари дукххача хьале проййле хувцала йолаш процессаш хулча хьалахка дlайбольгуш хьоаь. Хlаьта а керттера тенденци дунен халкъашта юкъера кхоткам кlаьдбар я.

Шой арахьарча политически цхьакъа деликске принципашта тешаме йолча Советски Союзe дlахо а деррагlа чакхйоалхаргъа машарен кхохкаш кlаьдберен политика, белгалдаьккхар А. А. Громыкос.

Нью - Йорке хьалагlа даннай УССР кхьча межкашцарча гlулакхий министр Г. Г. Шевель керте латта Украински ССР делегаци, БССР кхьча межкашцарча гlулакхий министр А. Е. Гуринович керте латта Белоруссии ССР делегаци.

КПСС обкоме хинна совещани

Самардийнахьа, 17 сентябрь, КПСС обкома заседаний зало совещани хилар колхозий председателий, совхозий директорий, колхозийи совхозийи парторганизацей секретарий, парте районни горкомий секретарий республика юртбоахама органий ведомствай кулгалхой.

Юртбоахама балаш а лаьттацарех хьайбашкарех йола продукташ ялорех кийчъярех пачхьалхен плана социалистически декхараш кхоачашделга а иштта дел дувцаш доклад бир Нохч ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела С. Н. Кожуховсе.

Прениешка дакъа лаьцар совхозий производственни объединене начальника Д. Г. Завгаева, республика юрта боахама министра С. А. Кириллова, «Консерваплодоовощ» объединене начальника Б. Г. Выгодина, «Чеченингушвино» производственно - совхозий объединене начальника Д. М. Хамзатханова, сомий беппалш деночи, сомий плодопитомнически гаьнаш кхееча совхозий треста директора Н. Д. Давлетова, КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара Ю. В. Сухорукова, «Сельхозтехника» республикански объединене председателе И. А. Дьяконова, КПСС Шалински райкома хьалхарча секретара А. Ч. Османова, КПСС Гудермесски горкома хьалхарча секретара А. А. Чайкина.

Совещание балха юкъе дакъа лаьцар КПСС обкома членаш. Къамаьл дир парте обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина.

Новкъостага ГРИШИН Виктор Васильевичага

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Советo Хьа кховзткъа шу дузача дийнахьа дег тlара даькъала [illegible] Хьо, Коммунистически партен, Советски пачхьалкхени воккха деятель.

Дукхача шерашка Хьо вахар, дика [illegible] хилар, советски халкъа ирзза, вай мехка коммунизм котъяккхара гlулакха lа дlахо а беркате болх бар лов тхона.

КПСС	СССР	СССР
Центральни	Лакхехьарча	Министрий
Комитет	Совета	Совет
	Президиум	

Нов. В. В. ГРИШИНА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА ТУРПАЛ ЯХА ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Коммунистически партенеи Советски пачхьалкхенеи хьалхчина доккхий хlамаш карагlдувларах а ваьча дийнахьа дезд кховзткъа шу дизарца дувзадения а Ленина ордени «Марса гонн» яха доше медали дlакара а луш Социалистически Къахьегама Турпала цlи лойла КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС Московски горкома хьалхарча секретара нов. Гришин Виктор Васильевича.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА ПРЕДСЕДАТЕЛЬ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СЕКРЕТАРЬ М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1974 шера, 17 сентябрь.

Къахьегама вахте

Хьинаре къахьегаш я укх деношка Грозненски локомотивни депо бригадаш. Халкъа боахама мукъ дlа-хьа бахьара нийс бетта план укх бетта хьалхарча деношка кхоачашдинай тепловозий машинисташ из, Алексеев, Пыженков, Истамулов, Арбузов, Пискалов, Марков, кхы дукха барашкерте латтача бригадашa. Царех хlара бригада итташ беза мукъ дlа-бола поездаш дlа-хьа йигай, царна планал соагlа дlа-хьа бехьаб 15-18 эзар тонн халкъа боахама мукъ, кхоаьлв дукха дизельни доаггр. Масала, Арбузов керте латтача бригада кхоальа лакх тонн дизельни доагор, хlаьта машиниста Истамулова кулгалдеча бригада кхоадьв 11 тонн.

Хьинаре къахьегаш ба ремонтни цеха болхлой а. Дийнахьа 5-6 локомотив кийчъю цар.

* * *

Укх бетта хьалхарча деношка lалашоте боккха кхаь хилар Грозненски вагонийн депо слесара Мадаев Салих Мадаевича. Дукхача шерашка машинанькъа транспорте хьинаре къа а хьегаш башха-дика толамаш дахарах Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указагlа Сийлен грамота елар цунна. Цох боккха кхаь хилар цуна къахьегаш болча новкъостаьшта а.

Дика болх барах, накаца безаме, товш хиларах Грознерча станце вагонашка технически хьежача пункта коллективе сийду цун. Цига эггара дикагlа лоархlаш вола слесарь ва из.

Социалистически яхье баьнача ремонтникашта юкъе хьалха латтачарех ва Салих Мадаевич. Балха тlара мукъаволча хана цо ремонт а ь кийчьяй 70 вагон. Укх шера ве къахьегача пункта коллективо материалаш кхоабеш дlахийтарах пачхьалкхена баь пайда 10 эзар сом да.

Тlехдика производственни хьокхамаш хиларах технически осмотра пункта болхлошта юкъе хьалхарчарий коммунистически къахьегама ударникх яха сийлен цlи еннай цунна. Дукха сийлен грамоташ, ахчан премеш тийнай, къахьегаш книжка тlа дlа а язден итташ баркалли яхад.

Г. АНОХОВ.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БАЛХА ЙОАКХО Е

Вай республикин партийни комитеташкей юкъхьанцарча партийни организацешкей а идейно-кхетама болх д1ахо а тобара боккха лоархIам болуш ба «Белоруссе партийни организаце [illegible] кхетам баларехь балхах» болу КПСС ЦК сацам. Цу тIа Центральни Комитето белгалдаьккхинг идеологически болх коммунизм хьалхара хьалхара участок хилар, идейно-кхетама балха лоархIам а цу балха партийни комитеташкей юкъхьанцарча парторганизацешкей тIаьхьойта теркам а лакхбе беза хилар.

Цхьаж районе е предприяте беча идейно-политически балхана хьежача гучадолу идеологически болх ниса, иа боггIара беш хилча, цо ялх самкхетам лаккхбеш, гIуллакхаш тоадеш, кхьахьегамехцера бола белам совбоккхаш хилар.

Парте обкома Х пленуы хинначул тIехьаг1а республикерча коммунисташа, берригача къахьегамхоша дикаг1а Iомаю марксистско-ленински теори, парте документаш, дуьнен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болама деташ. ДикагIа бу болх лекторашна, докладчикашна, политинформаторашна, агитаторашна. Цар къахьегамхошта хьалхашка каст-каста къамаьлаш ду, интернациональни, патриотически, атеистически кхетам луш. Цунца лакхлу бахача нахьд самкхетам, иа хӀору цар общественна долча беркатна къахьегча.

Бакъда цхьайолча партийни комитеташкей юкъхьанцарча парторганизацешкей хIинц а биэа пайда эцац къахьегамхорта идейно-политически [illegible] вай лаккхбеннача политически общественни кхетамга, культура а образование а боарамга дьежжа йола коммунистически кхетам балара формаш методаш юкъейоалахи.

Из ишта хилар хьахьсих Октябрьски, Шелковской, Назрановски, Наурски, кхийолча районашка бахча идеологически балха итогаш. Укхаза гучадаьлар цхьайолча партийни комитеташка парторганизацей, профсоюзий, комсомола, просветительни учреждений идейно-кхетама балара тIа [illegible] ма ца хилар, еIаши бувзам оттабе, иа болх цхьан хIамана тIаберзабе, нийсбе ца хар. Цхьацнйолча парторганизацей вIашттIехьдалац производствен нах балхачей бела [illegible] тамй балха цхьатарра идейни вланчи хилийта, вIашагIьэю пропагандистски, агитационни, культурно-просветительни балла формаши методаши.

Уж шоашкара д1адехареш кхоачаш а да деш, цхьайолча партийнчи общественнии организацеша шоашкара иа боагIа кхетам балара пхьадола декхараш кхоачашду, цу е вокх организацешна цхьа тайпа политически гIуллакхаш чакхдоах, цоэй специфика а лахаца беча балха шоай методаш а теркаа ца еш.

Из балхан долаш кетаду идеологически болх цхьа тайпа болаш саипа. Идеологически балка хьадда доле декхараш къоастадар — из да партийно-политически балла [illegible] пия текущии планироване учет ледаелга. Цхьабакъда цхьайолча партийни комитетешкей парторганизацешкей из тайпа учет [illegible] масала, Октябрьски УБР (секретарь Е. П. Павлов) [illegible] юкъе беча политически балха план ухх тайпара я: цехашкарча, бригадашкарча социалистически яхьа итогаш, [illegible] [illegible] совещанаш. Ишта я кхетама балха план «НИПИнефтехимавтомат» проектии института парторганизацен (секретарь Н. Т. Демяхова).

Ишта уттаеча кардаша де лоркIача гIулакхий вIераш д1аязьярал соггIа кхетам балара керттера декхараш а е коллектива доле балха хьалхаш а лоархIам.

Ишта йола практика хуаца еза. Масала, «Грозгипронефтехим» института парторганизацен кхетам балара план, массово-политически организационни гIуллакхий план механически оттаяь я. Из вIашш дувзадешна доацачча, къаьстта долча коллектива хьале оттаяь я. Дуьха гIуллакхаш ду цига. Бакъда кхетам баларе система [illegible].

Отчетни хана пига духхьала шиъ лекци мара яьаш, агитаторий семинараш чакхьахац. ПланагIа е ляьрдIа «Институте беча идеологически балхах» йола партийни собрани хилан ззр. Институте болх беш ззар гаргга сагъ ва, царех 30 шерга кхаччаьша хе йолаш ахаш гарга а болаш.

Коммунистически кхетам балара, правови кхетам [illegible] хьакъехьара партийни собранаш [illegible].

[illegible] организаце (секретарь А. Г. Елизмкова) парткома перспективни план яц. Цига ишта яц квартальни а, бетта планаш а.

«Октябрьнефть» НГДУ вокхача партийни организаце кхетам балара болх талмаста оттабар чIоаггIа уйла е доагIаш да. КПСС обкома Х пленума решенешка хьежжа е езаш хинна интернациональни, патриотически, атеистически кхетам балара план 1973 шера сентябрь бетта мара оттаяь яланзар. Парткомо политинформаторийн, агитаторийн группай кулгахой семинараш яц. Парткома членех цхьаьне а жоп [illegible] балха. Кхьеттна цар [illegible] партком.

Парторганизаце къоастаьйиц агитационни [illegible] балха керттера [illegible] балха декхараш.

Перспективни боаппар квартальни, бетта план яц «Гипросельхозстрой» института парторганизаце а (секретарь П. В. Ковалев). Коллектива идейно-кхетама болх тоабара гIуллакхаш оттадаьдац, укхаза болх беш керттерча дакъе кагирхой боллаше я.

Парторганизацей секретарашцер цар заместителашкей даьча къамаьлагIа гучадаьлар хIанзарча хана идеологически болх вIашттIехьбаккхара гIуллакха уж боккха лоархIам беш хилар, идейно-кхетама балха декхараш цар дика кхетадеш, хилар. Цу балха тIехь долча кхоачамбоацарех дийцар парте Октябрьски, райкоме а. Бакъда уж гIалаташ д1адахара хьакъехьа хIама даьзар. Цу тайпара, КПСС Октябрьски райкомо боагIаш бола тIахьожам лоаттабанзар парте организацешка [illegible] кхоачашъяра. Из деррига хилар парте Октябрьски райкомо [illegible] кхетама болх бара юкъхьанцарча парторганизацешкара доагIар [illegible] хьа [illegible] долаш.

[illegible] районо [illegible] пропагандистски [illegible] партийни [illegible] [illegible] партийни [illegible]

Парторганизацей планашка лязъа да агитаторий е политинформаторий лекци хул аьнна. Из лекци сенах я, малагIа тема йолаш я белгалдьаьдац цига. [illegible] Х кулгаргдар фуд аьлча дуьна хIама корадоагIаргда, тхона аьле жоп лу. Ишта [illegible] идеологически болх!

Партийни комитеташ, юкъхьанцара парторганизацеш декхарийла я клубай, библиотекай, киноустановкай, цIеча уголокий балха терко е. Цар берригa болх тIаберзабе бола парторганизацеша кхарарча хана чакхдоала керттера политико-кхетама декхараш кхоачашдара. ХIаьта цкъаза нийсаьлуш хул парторганизаце арра шай торонаш хьалхIаш чувзаре [illegible] хьехача хала культура Цено [illegible] тIа агитационно-художественни бригада [illegible] бетта балха халхарий [illegible].

Идейно-политически болх моллагIча а лостаме [illegible] хьара вай дикдалийта [illegible] цу чулоацама нумах [illegible] лаш бола пайда [illegible] хьаха идеологически [illegible] тIа [illegible] хилар. ХIаьта юкъхьанцарча парторганизацей [illegible] хоржаш да. Партийни комитеташ парторганизаце [illegible] секретарей заместителей хIар хьажа [illegible] идеологически болх бара жоп лургдолаш. Д1аьхача шера [illegible] гIалатон [illegible] шера [illegible] цхьайолча [illegible] масала, [illegible] районе юкъхьанцарча парторганизацей цхьайолча секретаря заместителаш [illegible] идеологически балха хьакъехьа жоп лургдолаш декхар тIадилланзар. ХIаьта Гудермесски Назрановски районашка шишша сагъ. Грозненски городской парторганизаце ахаш мара харжанзар иштта бола заместителаш.

Цу тайпарча заместителий лакхера образовани хила еза. Партийни комитетий хIанз керттера гIулакх да идеологически болхлой теоретически политически хийчбар.

«Белоруссе партийни организаце идеологически кадреш хьахархарен парна кхетам беларен балхах» бола КПСС ЦК сацам тIа къаьстта теркам тIабехийтаб идеологически болхлошта идейно-политически балха текущии перспективни планировани ара практика Iомавира, идеологически организацей болх вIашттIехьбаккхара. Из къахьегамхой марксистско-ленински мировоззрени, коммунистически морал а нравственность а лакхъяра.

«Вай идейни тешама берригa низ базза дуккхача къахьегамхоша боккъонна д1алахчийтар, советски сага коммунистически кхетам балара гIулакх боккъонца мадарра творчески дар цунах латт цу даькъера вай керттера декхараш»,— яьхад новкъоста Л. И. Брежнева КПСС XXIV съезде.

П. ХОРОШИЛОВ,
КПСС обкома пропагандах агитацеи отдела инструктор.

МИШТА КХОАЧАШДУ СХОДО ЧIОАГIДАЛЬР?

ЗАКОНАШ ТIЕЛХАДЕРАШ БЕХКТОКХАМЕ ОЗА

Долакоа [illegible] бахача наьха тIаккъарча «сходе» теркам тIабахийта дийцар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома Х пленума решенеш кхоачашъярна дувзаденна дешаш. Къаьстта белгалдоахар цига цхьаболча наха доагIачул соаг1а лаьттаж д1алуьйш хилар, боарамал тIехь шоай доазахьа хьайбаш лел адела, общественно-пайдане ча къахьегамах къехкаш нах болга.

Цу хьакъехьа [illegible] дийцар сходе [illegible] «Ингушский» совхоза цхьоалгIча отделени [illegible] юрта Совета [illegible] Хьамбийкара. Цу дийцар юрта Совета депутаташа, актива парте обкома Х пленуна решенеш кхоачашъяш бахча балхах, из [illegible] чакхдоашейн [illegible] нийсадолаш [illegible] хила кхоачамбоацараш. Схода сацам тIайийцар, юрта Совета исполкомагарен участкови инспекторгаре лакхе белгалдаьл кхоачамбоацараш д1адоаладарта низа хьа а детаж. Болх иа бераш, зулам лераш бехктокхаме озагга д1адийхар сходе вIашагIкхийттачар. Юрта Совета исполкома председатель декхарийла вир лаьтах дола законодательство кхоачашдарах, наьха дочлахьа доле хьайбаш леладарах Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето тIайийна сацам кхоачашбейта Iалашде, бахача наха интернациональни кхетам балара исполкомой актив, культура учреждений болхлой дуккхагIа юкъеоза. Из сацам баьчул тIехьагIа ах шу гарта ха яьнай. Из кхоачашбара юрта Совета исполкомо даьр фуд?

— Укх тIехьарча хана д1аяхача заман юкъенза гIуллакхаш д1адахара тIаберзабаб тха юрта Совета активо беш бола болх дикка тоабеннаб. Цу балха хьалхе лелаш ба пенсионераш бола Терлоев Магомет, Батыжев Мусост, Матиев Жовбитар, Бельтоев Хасмахьмад, Цу балха лостам телаш я Алироева Мариа. Пешхоева Нинаф Яндиев Хьажбийкар, иштта кхьбораш юкъебоагIаш йола депутатски актив, — йоах Долаковрча юрта Совета исполкома председатела Картоев Мажита. — Цу наха каст-каста юрта Совета исполкома сессешка къамаьлаш ду, бахача наха юкъе агитационно-массови болх лелабу.

Март бетта хинна из схода чакхйоаллаше а юрта Совете ши комиссе вIашагIъеллар боарамал соагIа дола лаьттанаш хьайбаши леладечарна къовсам лоттабара. Иштта цар новкъостайча лаьтта леладара законодательство телхадаь бIа соагIа лаьтг гучадаьхай. ДоагIачул соагIа лаьтташ леладеш хиннав Чертоев Хьадис — 0,15 гектар, Коттоев Зияудин — 1,19 гектар, Додова Марем — 0,15 гектар, Матиев Мовли — 0,30 гектар, кхьбараш. Цу тайпарча нахагара хьа а дьаккхаа 30 гектар лаьтта д1аденнад «Ингушский» совхоза. Бахача нахагара хьаьккхай 60 говр, боарамал соагIа доахан кхьдола хьайбаш да леладелга а Iалашдаьа.

Дикна [illegible] юрта Совета исполкомо участкови инспекторца цхьана общественно-пайдане ча къахьегамах къехка нах хьагучеболлаш уж совхозе е районе кхьича учреждешка балха увтабеши. Шоашта боагIаш бола болх бахьчул тIехьагIа балха балаб совхоза жа [illegible] вола Келиматов Салман, лесхоза пожарник вола Алиев ТIаус, совхоза токарь вола Узиев Лема, «Малгобекнефть» НГДУ кIоаргга бурулуттуче конторе болх бу Саутиев Хьажбийкар, кхьбараш. Бакъда нийсбалар царна юкъе дуккхаза хоза дийцача а балха баха ца тувараш а. Царех ба Картоев Хьамзат, Бураджев Абуязит.

КIезига бац Долакоа гаьнна «дIаьха» сомаш даха ухараш. Цу хьакъехьа июль бетта шоашиа къамаьл хинна долаше а юртара д1абахаб Мерждоев Абуязит, Цечоев Магомет, Белхароев Хьасан, Медов Хьасан, Досхоев Хьамзат, Химиев Ювнас. ХIаьта цу хенна Малгобекски районе боахашашка чуйина кхашкара балхаш деш а уж чакхдахара къахьега могаргдола нах эшаш а бар. Тlаккха фу ала йиш я шоай дезал дIа я кхайса, цхьанна а коллективаца бувзам боацаш, общественни вахара хьаштаж теркал ца деш гаьнна дIа а бахе миччa тайпара даьккха а ахча дахкхар мара кхы хIама сагота боацаш хьувзача нахах. Иштта дай вахара тIакхуча нана йоалу хьыиачча къахьегама мерзал, цар шаккха сий дергаш, цар дезале харп кхетам бола иах хьалхе тарлу.

Хьалхе а, 3 августе, шийта д1ахайтадоллаше а хIанз а балха иа отташ лел 1964 шера ваь Велхиев Ахьмада Мухьмад. Цу тайпара лелаш ба Гайтов Бексолта Макшарип, Дзейтов Абой Александр. Цу цхьа вахора, цар лелача гIуллакхашта хадданза тIахьожам лоаттабе декхарийла я юрта Совета исполком, цар кулгалхой.

А. САГОВ,
тха собкор.

ГРУЗИНСКИ ССР. Лакха а вонцае делча дегIара, металлага дьаина шоикан йолаш кулгаш а долаш елаенца хозача шхьара сег ве «Тбилтоннельстрой» № 213 йолча гIишлошмонтажни поезда проходчикий комсомольско-кагирхой бригада кулгалхо, № 8 йолча шахта комсомольски организаце секретарь, СССР Лаккхьарча Совета депутат 34 шу даьнна Мирман Коколашвили.

Гуро [illegible] гIалтбо я, из [illegible] цхьаьнка а Тбилиси а волаш, — метрополитен. ХIанз болх беш йолча цхьайтта станцех цхьанахьа — «Рустaвеле Майда тIа» — д1айоахелар М. Коколашвили къахьегама биографи. Укхаза опыт йолча баккхIчар хьехамца балар цуп тешалий проходчикий профессе бола [illegible] а чоп а. [illegible] гIуллакх [illegible] кагирхой бригада [illegible] керте оттар из.

Тбилисски [illegible] лаьтта кIелара [illegible] станцеш хьалхьа [illegible] [illegible] хьегаш ба къона проходчикаш, 150—160 процент — иштта я хIанз тоашлаш [illegible] юкъерa [illegible] ски яхье хьалха деттача М. Коколашвилe бригада хIанз долча бола бала итог. Цу бригадера берригаш а дешаш ба, хIаьта пуи тхьамда дувза ха йоацаш чакхьаьккхай политехнически техникум.

№ 8 шахта комсомольски организаце секретарь Мирман Коколашвили иа шоаш болх беш мел йола объекташ хана дьалха яь яхара комсомольски метростроевский комплекски възаш уттаера инициатор а.

СССР Лаккхьарча Совета депутат хилархтарра, дукхаеа боахе е езаш ва М. Коколашвили. Ше де лаьрдIар кхоачашдара бIу иа къожабеш из хилар — хаьжархоша тIадаллар кхоачашдергхилара тешам.

СУРТА ТIА: СССР Лаккхьарча Совета депутат «Тбилтоннельстрой» проходчикий бригадир М. Коколашвили.
А. СААКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

США, Англе, ФРГ, Франце, Японе патент эйцад алюминех яь бурув детта турбаш кийчъяра советски инженерашта дагехача горизонтальни пресса. Из [illegible] царех [illegible] Валентин [illegible] — АПН [illegible] дувц:

— [illegible] [illegible] вIярa операцешка энерги хIехьагIа йода, бурув схьагIа тох, осто болх дукхагIа бу, мехкдаьттаи газовии скважинашка турбинний роторний бурув тохар техникo-экономически пайдане гIа да.

[illegible] миллиметрий 180 миллиметрга кхачалий диаметр йолча вIаштIйоаллача монтируйче турбаш соггIа, керда чIаба турбаш а яй. Уж арахьаре схьлаша сорто, сопротивленчески характеристика [illegible], Iочуведтача водон дахата дIахьакха ледайтаргдоаца, сийгаш дулийтаргдоаца, да тIаьа а [illegible] д1адоладаьйча хьаи бурув сощале де-

АЛЮМИНЕХ ЯЬ БУРУВ ДЕТТА ТУРБАШ

турбаш а мехкдаьтта газови скважинаш йоахаш бурув тохара. Дистанционни управлени а, йоккха хоттара систе ма а йолаш, [illegible] программагIа дIаувзаш а йолча механизированни прессо Iалашду хьашт долча тайпара д1оахал а сомал а долаш йола турбаш хьаелга. [illegible] ма цхьан технологически операце деш да.

Бурув детта [illegible] — алхха трубопровод хинна ха Iеш, механически, гидравлически энерги [illegible] (бурув тохара [illegible] жа) йола магистраль а я. Из ба юкъ-юкъе кIельоттаеь болгаш [illegible] цхьабакъда ляьрхIача тайпара скважина кIоарга лостам балара хьалхаре бехктокхамея бола массех километр бIаьха кхеста гIув а. Из да информаци лела зар а, аварийни хьалаш чоалхамо ремонтии балхаши доача хана инструмент а.

Болата турбай [illegible] Iалаьмате ера я. Цар хоза, масала, 6000 метр кIоарга скважинаш йоахаш хилча 200 тоннага д1аккхоач, хIаьта из бурув тохача [illegible] [illegible] лургдоцаш да. Беррача кагдуча турбех 80 процент вIашагIкхеттаяра низо дар волхадеш кагду. Скважинаш кIоаргагIа яха еаш ме хул кIезигагIа [illegible] хул болата турбаш.

Болата турбаш балха дикагIа хилийтар [illegible] уж вIашагIйаутахара конструкце, кийчъяра технологи, хIаьта болат дукхагIа чIоагIдалийтар. оагIош кIезиг-дукха хаткъдир. Цхьабакъда из дIадахийзар бурув тохара балхай интенсификаци [illegible] лош доле керттера кхачамбоацараш.

Проблема къоастаяра дикагIбола нийк дахар дукха вай Iалмахоша. Ду даькъе керттера лоархIаш йола «болате» традицей меттахьа хьове сег иа воххьаше а, болатал кIоарга хIаьагIа йола алюмине сплаваш хоржар. Цар, цу материале шоай тайпара свойстваш теркал а еш, турбаш хьайир, уж промышленносте хьайрани пайданегIа кургйолаш юкъехьарий технологии технически [illegible].

ДуккхагIа сатташ хилар бахьан [illegible] бурув [illegible] [illegible] доле саттар алюмине турбашта кхоаза кIезигагIа [illegible] дьыниа болата турбаштачул. КIезигбеннаб турбаш скважина ненех д1ателлара [illegible] а, хIаьта из дукха [illegible] [illegible] уж [illegible] а. ХIаьта иштта чууттаю колонаш тамаш тамлулга а талхилга а. Дуккха земаш даьлачуда промышленни тохкамаш даьчули тIехьагIа гучадаьнад, болхлой къахьегам дикка атгача балга, цунах боллаюшта кхачам е аварешт а кIезигагIа хулга.

Кхы тайпе а да хьоккхаш колоннаш Iотуттаяре-хьаьаттачу конструкце болла хила тарлу. Кхы цхьаькха цхьа бахкхьо а а — [illegible] сащ алару хиннчул тIехьагIа цу тайпара турба хьалъяккха йиш йоацаш юсе, из моллагIдолча оттайа хьаьккха йиш а. Кхы а а арахьа тIолла сахнаш дола турбаш. Цар Iалма эшача оагIорахьа скважинашка къорг лостаелга, йиш хулийт оагIоpа лостаре са а [illegible].

Уж ерогIа турбаш дукха хьае йолара къаьстта цу гIуллакха ляьрхIа цехаш хьалъяй, керда технологически оборудованеру а оттаяь: гидравлически прессаш, «тIаудача тоагIей» методагIа турбаш чIоагIйолийта, чIегаш доакха турбаш нийсъю, теда, вIашагIъекха установкаш. Хьалхьнча [illegible] Iалашдулургa цел эш алюмина турбаш арахецига.

Фуд кердача продукце практике хьахьехкар? «Нижневолжскнефть» яхача объединене турбаш юкъейоаллаяро йиш хилийтай 300 соггIа скважин яккха, цу даьк [illegible] 5000 метр а кхы дукхагIа а кIоарга ераш. Башкирега хоам бу, цкха уж турбаш юкъелар бахьан долаш чоалхаеча геологически хьалашка бурув детташ скважинаш яха, цу даькъе чIоаггIа оагIора лоста къорг браш а. кIанзарча установкаш тIара турбиннии роторнии способашца 4000—5000 метр кIоарга.

Тюменерча бурувдеттараша ерригача объемах 80 процента гаргга д1аккхоачадаьц цига пайданегIа йолча кустовой способагIа бурув тохнагIа. Укхаза кердача турбаша йиш хулийт цхьан комплектаца 15—20 скважин яккха.

Алюмине турбех пайда эц Сахалине гIайрен тIара зулув д1ачу Охотски форда кIел бурув тохаш скважинаш йоахаче хана. Цига скважина нийсса Iочуйоаккхачунна нийсйча эгара дукхагIа — 2500 метр — [illegible] вIаштIехьдаьнад. СССР-е мтара дукхагIа кIоаргьйа «Шевченко-1» [illegible] скважина 1974 шера [illegible]. Цуй бурув деттача колоннах 70 процент алюмине бурильни турбех дайт.

Бурув детта алюмине турбаш иштта хиаеши юкъеихуьлеша а США, Франце, Англе, ФРГ-е. Японена гонпахьа континентальни шельфо уж юкъе а хьоц дукха скважинаш яха лараI. Цхьабакъда эксплуатационни свойствашка, тайп-тайпара хиларга, конструкцей хьаьра технологен дикалга хиллача СССР-е хьаю бурув детте алюмине турбаш лоазол декъарча фермашка ерея дикка тIех я. Цулуха стандартизаце Дунеи халкъашта юкъерча организаце мехкаьтта промысловии турбашта йолча комитета чуйоагIаш подкомитет ай бурув деттача алюмине турбашта дунен халкъашта юкъера стандарт оттаяра. СССР-е секретарнат а йолаш.

(АПН).

ДИКА КИЙЧО Е ДЕШАРА КЕРДАЧА ШЕРА

КIезига ха мара йисаяц партийни комсомольски дешара, къахьегамхой экономически образование системе дешара керда шу д1адоладаьа. КПСС XXIV съездо д1анийхарашка, идеологически балха дешарех лаьца парте яьча решенешка хьежжа еш я цуина кийчо. Из ю СССР-е коммунизм хьалбара [illegible] кхоачашъяра, дуьнен социалистически сирте [illegible] чIоагIбара, дуьнен халкъашта юкъера болхлойн [illegible] лейни болам айбара, тайп-тайпара общественни строеш йолча пачхьалкхашта юкъерча отношенешка машаре дахара принципаш чIоагIбара тIалаьхьа масе тайпара теоретически практически гIуллакхаш вай парте [illegible] хьашка.

Партен халкъаи кIоаргга бувзамаш хилара тешал деш дола, советски наьха самкхетам лакха хилар къаьгга хьахокхаш дола, КПСС-о беча идейно-кхетама балхах хьахиинача хIаманах цаI да 1974 шера 16 июне СССР Лаккхьарча Советe хиннача хоржамашка коммунистийн парте боацарийн блок котьалар. 1974 шерара планашт ерригa пятилетка кхоачашш тIехкхоачашк яр дуьхьа деррига халкъо лелаеча социалистически яхь юкъе советски къахьегамхошна дакъа лаьцар — болхлой, колхозхой, интеллигенце къахьегамхой политически хьакар лакха хьалара дола доккха тешал.

Вай мехка, къахьегама коллективашка вIаштIехьдаьннача творческа хьало новкъостал ду коммунистийн парте боацача активистийн теорени бaзан дуккхагIа хилийтар. Общественни вахара хIанзара проценашна [illegible] хьовше Iомабара. Цо партийни организацешта къаьстта боккха бехктелла тIабожабу политически экономически образовани вIаштIехьбаккхара хьалхара ХьатIадоагIача дешара шера шоай декхараш кхы а дикагIа кхоачамболашагIа кхоачашде дезаш я марксистско-ленински образоване система: наха политически дешар Iомаде, кхетам бала, цар тIа-тIа [illegible] д1алеха духовни [illegible] хьийта дуккхагIа кх[illegible].

Д1адахача, 1973 [illegible] шера кIезига болх [illegible] партийни комитеташ [illegible] ски дешара цIено [illegible] ташеи коммунист[illegible] мольций, берригача [illegible] хой идейно-теорет[illegible] рам лакхбара, [illegible] экономически обр[illegible] тодаш эргайоах[illegible] Къаьстта уйла [illegible] марксизма-ленини[illegible] теоретически полож[illegible] ега коммунисташ[illegible] къахьегамхоша КПСС XXIV съезда идейни выводаши, хIанзарча этапе советски общество экономически социально-политически детIахара законмерностий тенденцей дуьнен кортамукъален болама опыт кIоаргга кхетаярна органически вIашагIдувзара, Москвай, Ленинграда, Ставропольски края, Киевски, Алма-Атински, Ростовски, кхьча об[illegible] хIама [illegible] [illegible] дешара, [illegible], организаторски гIу[illegible] дикагIйола опыт вIашагIтохаран д1айоздржаяран, [illegible] политически [illegible] коммунистически кхетам баларен даькъе цар лоархIам лакхбелга тIа[illegible] вIаштIехьдаьлад.

[illegible] Чимкентски городской партийни организацерча кулгалхой кадрай марксистско-ленински [illegible] экономически образовани [illegible] КПСС ЦК сацам [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Iовальй Белоруссски, [illegible] Башкирски, кхьча партийни организацей. Экономически образовани д1а [illegible] [illegible] Московски, Донецки, Горьковски областашка, Краснодарски крае.

Цхьабакъда коммунистий, берригача къахьегамхой марксистско-ленински дешарен экономически образовани даькъе шекко йоацаш дика хIамаш карагIдийнадале а бIарга иа го йиш яц цу даькъера партийни комитетий, пропагандистий, политически просвещене организаторий уйла эгтара хьалхарча аргIанна тIаерзае езаш дола кхоачамбоацараш, къоастадаиза диса дешар.

Къайле яц, цхьайолча коттгашка политически экономически дешар хIанз а тIехьа формальни маIан долаш, йоаламбоацаш дешар хьехарах кхоачамбеш, лоха теоретически боаране, вахарах къоастадаь из хьехаш хилар. Коммунистийн парте боацарийн идейни кхетам лакхбара, политически моральни дикача гIулакхех уж кхебара ло кхоачамболаш ваниин иа еш хилар. ХIанз а кIезига бац шоай теоретически знанеш лакхъяра йоккхо иа еш, самообразованех кIанига хIама йоакхаш, первоисточникаш наггахьа мара иа ешаш, занятеш цхьа балхьан мара иа кийчъеш бола новкъостий. ХIанзчул тIехьагIа де дезаш дукха хIамаш да хIара партийни пропагандиста гIуллакхашка дешара, кхетама, организаторски балха цхьоагIо Iалашъяра, КПСС XXIV съезда хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара даькъе политически экономически образоване лоархIам д1ахо лакхбара.

1974-75 дешара шера коммунистий, дуккхача къахьегамхой политически экономически образоване лерхIар — цар марксистско-ленински мировоззрени хьахилийтари детIайоаллаяра, общественни вахара гIуллакхашца классови нийкъ лелабар, карарча хьалий бэшчаловаш кIоаргга кхетаяр: 1974-ча, пятилетка къоастамбеча шера халкъа боахама план хаиал хьалха кхоачашъяр дуьхьа, 9-гIа пятилетка толаме чакхъяккхар дуьхьа лоаттабеча къовсаме советски наьха инициативе творческа хьинара д1ахо айдара тIаерзаяь хургьа политически экономически образовани. ЛоархIамеа эгтара сагоггIа долеи декхар да дешара чулоацам д1ахо тоабар, политически лостам чIоагIбар. ХIанз вахара ерригача сферашка доккхий хувцамаш, дуьнен арене исторически эргалоаш хул. Вай кадраша коммунизма теорий идеалаши бIарча хьалйнача кIоаргга кхетаяь иа Iеш, хIанзара общественни практика а кхетаергйолаш, реальни долаш дола хIамаш шоай масе тайпараш оагIошца нийса кхетадергдолаш дола гIулакх даиза дартдаш. Общество детIаахара законаш Iомадара, карарча заман башхалонаш, эварааш шоаи мадарра теркалде, юкъханцара нийса выводаш е хара наха новкъостал де лаьрхIа да политически экономически дешар. Цунца дувзаденна марксистско-ленински теорега д1ахо пропаганда дикагIа яра боккхача лоархIаме ба дукха яа йоацаш КПСС ЦК-ас тIайийца «Общественни Iилмаш хьехара идейно-политически боараи лакхбара Н. Э. Баумана цIерагIча Московски лакхерча техническа училищен Н. Г. Чернышевске цIерагIча Саратовски пачхьалкхен университетен беча балха хьакъехьара» сацам.

Цу гIуллакха къаьстта лоархIаме да марксизма-ленинизма теори, КПСС история политикен Iомаеча хана партийни документаш гIара лоархIамегIа йола положенеш выводаш коммунисташа, берригача къахьегамхоша мадарра кхетаергйола гIулакх вIашагIкхьаьаккхар. Историческа [illegible] вай кенарча проблемай [illegible] ец йола термин лаьана хьакъокхаш йола уж положенеши выводаши айхха марксизмах-ленинизмах дувзаденна доала дакъа. КПСС политикан практически гIуллакхйи хIанзарча этапера теоретически база санна лархIен Iомаен езаш я. Политически экономически образоване системера ерригa дешара курсаши занятей чулоацами тIа-тIа дуккхагIа уж юкъеухийташ хилча йиш хул д1ахо а вахарцара пропаганда бувзам чIоагIбе, кадрай политически кхетам шорбе, ядерашa уж кийчъе.

Цунга хьежжа пропагандистийн дешa багIарийн низаш Iадерзаде деза СССР-е коммунизм хьалъяра, хIанз дуьнен общество детIаахара оагIорахьара проблемай массе оагIорахьара анализ еш йола марксизма-ленинизма классикий балхаш, парте XXIV съездан КПСС ЦК Пленумийн материалаш, КПСС ЦК Генеральни секретарa новкъоста Л. И. Брежнева докладаши къамаьлаши кIоаргга Iомадарен дIа[illegible] вIаштIехьдайтарен. Политически экономически дешара юкъе лоархIаме моттиг д1алаца еза производства эффективность Iилма-техническа прогресс сихъяра, [illegible]. Цу доал, стиль, методаш эргайоахеш тоаяра, балхах хьахур дикагIа хилийтара ларда тIа [illegible] хьал [illegible] политика проблемаша, цу даькъе РСФСР Iаьрже доацача лаьттай зонера юрта боахам детIабоалабара тIаерзаяьча мероприятешa я: къахьегамхой хьал-торой культурни боарам лакхбара, хьакъа социальни цхьоагIо д1ахо чIоагIъяра, социалистически демократи детIайоаллаяра дешаша; КПСС-о дуьнен халкъашта юкъе лакхдоахача гIулакхий а дуьнен арене социализманен капитализманен юкъе латтача идеологически къовсама а дешаша.

Из теркал а деш, доагIаш дола хувцамаша Iотт1атохараши юкъехкхуьх дешара планаштен программаштеи, дешарен методически пособешта.

Партийни дешара, комсомольски политически дешара, дуккхача къахьегамхой экономически дешара системе вIаштIехьдаькка могаду 1974 шера 14 июне Московски Бауманский хоржамий округерча хаьжархошта хьалхашка новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл шера Iомадеига. Дешара шу д1адоладеннача юкъе цунна къаьстта занятеш кетае йоагIа политшколашка, коммунистически къахьегама школашка, экономическа школашка. Новкъостийн йола статьяш, консультацеш, методически материалаш кепатеха араяоаргья «Политическое самообразование» яха журнало. Новкъоста Л. И. Брежнева къамаьл Iомадара [illegible] [illegible] йола дешаш пропагандистий ахкарча курсашкеи семинарашкеи Iомадаиза дартдаш.

Хьалхарча [illegible] Iомадеш йолча В. И. Ленина биографи, политически экономически знаней ларда соагIа цига юкъейоалаю партен йоавительстван документаш, пятилетка толаме кхоачашъяра, XXIV партийни съездо кийчъяь политика чакхьяьккхара гIадерзадаь КПСС-о чакхдоаха гIулакхаш Iомаде лаьхкIа йола дешара керда курс — «КПСС

КЕРДАЧА ХЬУВКЪАМА ЛАРД ЙОЛЛ

Уьх шера 71 эзар тонн ялат чуйиъад Грозненски района боахамаша. Из дийрIачул дукхха кIезиг гIа да. Юккъера дьаьрхIача хIара гектара тIара 16 центнер мара ца хьаьжаш. Соазза хиинчул дукхха лохагIа ба уьх шера хьувкъам.

Пхе шера планагIа районе 465 эзар тонн ялат чуза дезаш да. 1975 шера 125 эзар тонн ялат чуда деза тха. Из хала деккар да. Толамца из кхоачашдара хIанзе а гуракхьа ялат дIаде кийчаш, дIадахаче шерашка дийнна гIалаташ еркал а деш махулла дукхагIа пайда эца беза йолаш йолче торонех, хIара гектара хьувкъам лакхбара дерригa ниэаш сардатIдаха деза.

МалагIа торонаш а ялат дукхагIа даккхара? ХIара ахархочоa хоаш да гуракхьа юа культураш дIаюэргIола льатта а аьба а хьалхе дьахача гектара тIара дукхагIа ялат доаллага. 1973 шера гуракхьа бIаьстиа киттта ахнаэр льатта. Цул совгIа района дукхагIа долча боахамашка ялат чуйипача льатташка юкъе йоьсача юкканта луцшаш па а еш ехьа дIадийнадар ялат. Из бахьан долеш цу участкашка дIадийнача ялатах цилильщик латар. Севооборот теркал па ша кIа хиначa кIа дIадийра, цудухьа бавцевгIай овле бохкабелар, мучиестаа роса дха лазар хиийтар.

Хаинцхьа данзар оахам. Агротехника телхаэре эгара кхерамегIа дар льаттах дIадоллача хана лерттIа фу дIа ца доллар да. ДоагтIача тайпара фу кIоарга па дужийташ моттигаш вийсъелар.

Уж кхоачамбоацараш цIе делор Грозненски шурий, «Ермоловский», № 1-йолча шурий совхозашка, Ленина цIерагIча колхозе. Цу боахамашка районе эгара кIезигагIа ялат даийхар, цхьан гектара тIара — 11—14 центнер.

Ялат дукхагIа даккха бойха дьатуш хулийт хайнальаш лерттIаи йолача удобренеш. Района хьакхачац кхоачамболлаш фосфорни удобренеш, хIьата йолчарех дикача лас сапна пайда а эцац. № 2 йолча бьападаарий - шурий, Грозненски шурий совхозашке, Ленина цIерагIча колхозе тIехь кхоавле йоаццш талкаш яла удобренеш.

Оахам дьачуа тIехьагIа макха боахкхаш удобренеш товсаш ийслу. Из вIалла могаргдолаш дац. ТIехнаьа тайса удобренеш чIоагIа галаш а хиле дIаотт.

Белгалдаккха деза, районе органически удобренеш пайда мара дукхагIа теркаш тIабохийтилга. 1974 шера хьувкъама лард йоллаш 309 эзар тонн гаргга кхайкка кхо дIаэзар боахамаша. Цхьабакъда, цунаь лерттIа пайда ца эцаш ийслу. Цхьайолча участкашка эшнача боарамагIа диллъ деза хIо.

ХIара гектара хьувкъам лакхбара бошкача доарзIаме да фу дика хилар. Дукха ялат эцаллар «Кавказ», «Аврора» яхе фу дIадерах. ТIехьардар кхы дIа ца ве дьаьрхIад оаха. «Кавказ» яха фу дика хьувкъаргдолаш дар, из кхеденш цIенхащтта кхоачамбоацараш пайдаладийта лара. Оаттаьа брига дIаарфна ра 3—4 совхозаш кIоарга. Хан кхачаче льатта дIана дена па фу. Районе, уж льатташ 12 эзар гектар я. ЛерттIа удобренеш товсаш, кхийола агроприемаш йоаза кхочашйича дика хьувкъерда ва кIа.

ДоагIа а доагIаш хукха дийнаад предшественникех. ХIана ЦхьоалагIча мал цIерагIча колхозе цхьа эзар гектара тIа эспарцет дIаюв. Из хиинача ялат дIайийча цхьан гектара тIара 35 центнер йоаллх. Фийт бола культураш гадуаргаш, силоса хьажкIаш, цекара свехла йийна хиначa дIас еза. Уж культураш гуракхьа чуэа. Цулухьа хайнахьа уж чу а еза мукъаддаккха деза льатта.

Гуракхьа дийно ялат хинача юза а гуракхьа ялат дIадайначе «Загорский», Грозненски шурий совхозашка, «Советская Россия» яхача колхозе дазар хилар бахьанегIахта.

Уж дерриге кхоачамбоацараш уьх шера ца нисдалийта дьаьрхIад боахамашка. ХьатIе, доагIача шере хьувкъама гуракхьа ялат дIаде дьаьрхIача 43 эзар гектарах хIаккие 38880 гектар ехьай. ХIьата хайнахьа льатта эзар ялат дукхагIа дашкара эгара дерттарча факторех ва I я. Цхьабагъна, № 1 йолча шурий, «Ермоловский» совхозашка оахам деза тIехьатегт. Цу боахамашка кхоагIа дикъа льатта яхнаа да.

Уьх шера цIенхаштта терхам тIабахийтаб тха, района боахамашка дика фу кийчдара. ПланагIа 9158 тонн Iалацдо дезача 10102 тонн кхоачашбу фу Iадашалаь. Хала хете а цунах 300 тонн шолагIа 100 тонн кхоаллагIча классагIа да. Из фу гаргарча хийн цхьоалгIча классагIа дIакхочаде лерI.

Дерригa дIадуьча ялатах районе 80 процент гуракхьа дуъ ялат да. Цудухьа дерригa вииэш тIадахийта деза гуракхьа дуъ ялат дукхагIа даккхара.

Ялат дIаде доладале шоаза культиваци еш, шоаза хакхаш хаха деза. Фу дикагIа дужаргдолаш хамцадаргда льатта.

Къаьстта теркам тIабахийта беза дIаделе фуна обработки яра. ДIаде ха хьагIакхачале 7—10 ди хьаьхд моллаш тоха еза фуна.

КIезигагIа доархIам болаш дац техника кийча хилар. хIара механизатора из тIачIоагIьяр.

Бошхача доархIаме ха хханна къахьетача механизаторашта юкъе социалистически яхь яийка вIашIехьаккхар, карагIдаьинараш шерра дIадовзийтара «Къахьетама листок», «Молния» хан-хана хьа арахецар, оасарле лакха йолаш дика болх баьчоа массанена гуш ахчаа совгIаташ телар.

Уж дерригa гIулакхаш лерттIа чакхдалара доархIадергда пятилетна задани кхоачаче.

Района ахархой декхарийла бисса йоаш ва. Дерригa вииаш сарпагIдаха деза начхахьалкхен задани кхоачашъяра.

И. БОЙКО,
Грозненски районни района юрта боахама управлене начальник.

СТОЛИЧНИ АВТОЗАВОДЦИЙ КЕРДА ИНИЦИАТИВА

МОСКВА. И. А. Лихачева цIерагIча Московски автомобильни завода (ЗИЛ яха производственни объединене) коллектив шIезагIча хеталетка задани кхоачашъяра чуйлина къахьегаш я. ДIадахача хань шера къахьегама оасарле 20,5 процент лоахъьенай, планагIа 18,5 мара ца хIоиннача, хIьата планал совгIа арахийлай 105,5 миллион сом мехьа продукци. Ишкс завода конвейера тIара араьлар миллионалагIа йола ЗИЛ-130 яха автомобиль.

Уж толамаш даха даьтув бьлар производстване процессашта шерра автоматизаци механизаци ярах, прогрессивни технологи юкъейолаьдарах. Объединене болх беш я 17 комплексно - механизированни цеха, 32 участоки, 228 автоматически 500 поточно-механизированни линеш.

ХIанз автозаводий коллектив дIайолаьй мальера инициатива. Цар дIайолаьй чурча кхочамех дикагIа пайда эцара, Iилманна карагIдаьинарашк техникеш сихагIа производства юкъехуьйлара, из дарло я доацаш дикагIа йолаш продукци арахецара мощностай сомьахара тIехьара социалистически ях.

СУРТА ТIА: ЗИЛ-130 яха грузовой автомобилаш вIашагIьяхкача кертерча конвейр тIа.

В. МАСТЮКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Промышленни ларда тIа.

КНДР-е сихача темпагIа дегIаьух промышленни ларда тIа шоа тIара оалхазарш лелаедега. Масала, Пхеньяна юхе болх беш я шера 100 миллион гаргга фуь лун йола ша предприяти. Цу тайпара фабрика хьалхьай Канке, ялача металлургически центра гIалa йоаццам. Канкене кхача Iаьш йиста болх беш ба шера дIа эзар тонн дуьх фуь йола бийбаьнаш заода боахам. Цу цхьан хийна шерьеш а кхо тIарча оалхазараштa доакъар тела база, хьальеш латт йоахкий комбикормеш заводаш. Шу чакхдолаш 1,8-зза дукхагIа тергда котамаьа бойбаьнайн дулх, хIьата фуаш — кхьан ахкзенд дукхагIа гулдергда.

Пхеньян.
АПН корреспондент.

Чах еппа силос

Ча, хьоаналаш жукан мел дукха йохие а, хьалхагIа доакаиид доакърийна дьаьрхIа тахоа пайда эцаш ийлаш. Iулакх миштал дьича, чах йоахка хьоаналаш хьайбовта кIезигIа пайда луш я.

Дукха ха йоаццаш Казахски ССР Iилмай Академе микробиологеи вирусологеи Институте хьаьнай къаьстта екъа бактериальни закваска. Закваска а теха ча кийча, дича, цун клетка вIашагIу, цунадра шурий кислота алсамдоал, цу тайпара, чаь боала пайда дукхха а дукхагIа хул. Бактериальни закваска а тохаш чах силос гIад а доле юъ доахане. Казахстане доакъараш кийчдаре керда метод эгара хьалха ццкъайнахьай Джамбульски областерча колхозашка.

Николай МАСЛОВ,
АПН корреспондент.
Алма-Ата.

МАССАЗА 'А' НАХАЦА

Сайре. Доно / малх чубиза бьалъерзаш йоагIа. Цхьанина гIелла шоалагIьар йорагIаш изотаенна Назрановски автотранспортни предприяте хьачуухаш я грузови легкови автомашинаш. Сиха шоай машинаш оттае оача дIа а оттайнйя цIаух цар тIара цхьаболи водителаш. хIьата вожаш тоха дезача сиха цул тече, шоай автомашинашца Iуйрийна балла арабала мара па беаш уж кийчйийя мара дIаболхаш. Царна юкъе ва юккъерча дегIара, йиза, еаесинд безаме юхь йола Оздоев Жабраил. Номер 40—36 йола ГАЗ-24 маркагIара цун такси йоаьш а Назрановски районерча дукхача массажираш. Цо юий таксена дIа-юха бига массажираш цуна чIоагIа баркал вале, доаца бьяккхе мара дIаболхаш. Мичахьа ваха вале а нахаца та хоргдолаш, зилидурхволаш сиг ва из оал цунах из вовзачари везачари. Нахаца безаме, Iимерзал товш хиларах оалаш дешаш да уж. Иштта хила а веза пассажираш дIахьа кхувлаш болх беш вола сиг.

Тхьаьи иттех шу да тайп-тайпарча автобоахамашка Жабраил къахьегаш вола. Цу шерашка дукха дика хIамаш корегIдийнна цуна. Из иштта хилара тешал деш да цун къахьегама книжка тIа даь дукха йоаза. Ишташ да цу тIа дIа в эалеш яьха баркалаш, тхьаь иттех Сийлен грамота ений цуна. Царна юкъе я Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарна Совета Президиума Сийлен грамота а дукха ахчаш совгIаташ а. Цул совгIа пеливин льаттаьи кардерзадара «За доблестный труд» яха, ленински юбилейни медалаш, «1973 шера социалистически яхье потвавннар» яха сийлен значок. ДIаладчача шера елар цуна «Аварн йоаццаш болх бу» яха цхьоалагIча степена значок. Дукхача шерашка автотранспортни предприяте Сийлен доска тIа доал цун портрет.

Цун хьаьналча къахьегама ва гаргга тIехьховчашйир. Иштта къахьегарах эгара хьахархарка цийи Iхе шера задани кхоачашьярех ва нов. Оздоев.

— Тха болх хала а бехктохаме а ба, — йоах Жабраил. Дукха пассажираш ийслу корте бохабу малар мениа беха, царца лувда а ха деза. Цхьайола моттигаш ийслу Iалаьмате сиха пассажираш дIабига безаш, сай бехкагIа уж шоай хайнахьа дIа ца кхоачийташ бьгабац а, йоах цо. Шоай предприятерча болхлоех хьаьна дукхагIа гIулакх леладу, хьоьчил хьаьна да хьа аьшп дааз хаттара лоацаш жоп делар Махьмала Жабраила: «Са доттагIий ба хьаьнала къахьегаш шоай декхараш цIенен дизаш кхачешдаш мел барац. ХIьата уж сана бараш тха предприяте дукха ба, Цаоех ба водителаш А. И. Бузуртанов, Б. С. Могушков, М. Ш. Гадаборшев, Б. Плиев, А. Г. Нальгиев, С. У. Катиев, кхы дукхаа бараш а. ХIара сменагIа корчаш дика тIехьховчашьеш цIаккха производственни дисциплина телла ца еш ба уж».

Тешама новкъост Оздоев Жабраил хиларах а дукха масалаш доладе йиш я. Шийна тIабилла болх па бизза кхоачаш ца беш предприяте кулгалхошка цо бези бакхийта цкъа цIий вала вийзаваш цун, яхеш дуьш цуна къахьегаш болча водителашна, Цкъа сиина дукхача моттигаш нийсъенний Жабраила машина чу баш а бене хIамаш а юташ пассажираш дIабаха. Цар дай лаха а яхе уж цо царна дIахуш, мар цуна чIоагIа баркал оалаш моттигаш нийсъенний.

Кхомбара тIехьа водителашта юкъе яржача социалистически яхье а даим хьалхалатачарех ваI ва Жабраил. НагахьIа квартал дIайоаш цо 200-300 килограмм доатгор ца кходаш, ПланагIа чархаш цо хувшаш 40 эзар километр машинага кхиь байта боача 44 эзар километр кхиь байтаб цо шиъ машинага.

Из болх беш йолча автотранспортни предприяте коллектив Назранерча предприятешта юкъе хьалхалаттачарех ваI а пятилетка диъалгIча, къоастамбеча шера. Цун толламашa дIабахача барлI бетта дIа-юха бигаб бIаьш эзараш пассажираш, планал совгIа дIа-юха бихьаб итташ эзараш тоннаш халкъа боахама мухь. Иштта дика къахьегаш хиларах автотранспортни предприяте коллективна шоллагIча квартала итогаш йича елар КПСС Назрановски райкомеп райисполкомеп карара карара тела Шин байракхи ахчан премии. Уж толамаш даха хьинаре яьа а хьегаш дизза декъа лаларах цу предприяте эгара дикагIа доархIача Оздоев Жабраил керте латтача бригадена елар 500 сом премии. Ший, иштта цо керте латтача коллектива сий дIахо кхи а лаккхагIа лоаттадара хьинар кхо ца деш къахьега лерхI цо.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТIА: водитель Ж. Оздоев.

И. ПЛИЕВА сурт.

БОЛХЛОША — АХАРХОШТА

Дукхача хана денз хьалхагIа Грозненча «Красный молот» завода «Загорский» совхозе къахьегамхоштa юкъера шефски бувзамаш. Завода болхлошта массе а хана дел совхозера кердадараш, юртбоахама белхаш чакхдоахача эша новкъостал ду.

Дукха ха йоацаш завода кхьачар А. Саламова кулгалдеча бригадера механизатораша ялата чуэцача а кхы белхаш чакхдоахача а дика толамаш дахарах, цар шоай социалистически декхараш толамца кхоачашдарах бола хоам.

Уж толамаш дахарна бригада коллективага моаршал хатта бахар завода культура ЦIен художественни самодеятельноста доакъашхой. Къахьегама кхтало вайкхарий сийна концерт оттадир цар. Цига дакъа лоацаш бар самодеятельни артисташ Виктор Дорошев, Михаил Титиевский, Татьяна Вишнякова, Валентина Мухлынина, Ирина Шираева, кхыбараш.

А. ГАДАБОРШЕВ,
«Красный молот» завода профкомагIара редактор.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ХАЛКЪА ТIАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

ЛЕДАРА ЛЕЛ КХАШКАРА БАЛХАШ

«1974 шера ялат чуэцалгеи юрта боахама продукташ кийчъелгаи Iалашдарах» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета сацам а цу хьакъельара КПСС Нохч - ГIалгIай обкоме Министрий Советен сацам а лерттIа кхоачашбац Сунженски района дукхагIйолча колхозашка.

Кхашкара болх боагIача тайпара вIаштIехьа ца бакхарах, йолеш йолча техниках лерттIа пайда ца эцарах районе колхозашка 10 ди тIайьа дьаьккхар ялата - бободин ца бола ялата чуэцилга, ца дукха дод а дьаь. Къаьстта, дукхе ялат доадьа цхьа гектара тIара Орджоникидзе, Кирова, XIX партсъезда цIерагIча, «Заветы Ильича», «Восход» яхача колхозашка.

Хий дежача льаттах пайда эцача цIенхоштта кхоачамбоацараш ийсдалийтарах фийс болча ялата ланнагIа хIара гектара хьувкъам 22,2 центнер хила безача юкъара дьаьрхIача еррига района 16,8 центнер мара хиинац. Из бола тесса лелабьеб «Путь к коммунизму» яхача колхозе.

Доккха декхар тIаIнсал района. Дикха дийрIача ка бола ялата ... эзар тонн ца лоа... ...чакхбалкхеиге ялат доккара халкъ боахама план районе кхоачаш па яра кхерам болаш да. 26 август тIеххочаш еррига колхозаша доккар планагIа доагIача 49 процент мара дац. Ялат дукхагIа кийчдара йолаш йолча торонех бoагIача тайпара пайда эцац.

ГIожен йоаша доакъар кийдара а тIехьдус района боахамаш.

Эккаш долчоя 80 процент мара комбайнироваччи доакъар Iалашдаьдаи боахамаша. Цул совгIа хайнахьа йоккъа ца ярах 35—40 процент ялат доала дукха отходаш хьитташке талхийтай Кирова, XIX партсъезда цIерагIча, «Путь к коммунизму» яхача колхозашка.

Бешадкараш, сом кийдара халкъа боахама план а кхоачашъи района боахамаша.

Пачхалкъалкхента ка бола ялат дIадалара план кхоачашъйоашиш ледара лел хьаьжаш чурпа кийчо ела. Районе йолаш йолча хьажкIаш ... 55 комбайнах 20 комбайн мара кийча яц. Комисси хьожача хана «Цiеча Эскара» цIерагIча колхозе цхьа комбайн а пхьанекха а кийча яцар. Ленина цIерагIча колхозе йоъпех ваI мара кийча яцар.

1975 шера хьувкъама лард йоллиига ледара лел районе. Гуракхьен бIаьстае юхен ювча культурий фу кийчдаьдац. Фуна дола ялат хьатташка тIехьа кхоале йоацаш талхаш латтар, района яхе колхозе гуракхьа ювча культурай комплиноеш фу деиар. 6 эзар гектара тIара ча вIашкахедадар. Гуракхьа юв культураш хIее ена 99 эзар гектарах 13780 гектар мара ахьашьар, хIьата аьбь планагIа йоагIачох — 17 процент. Цхьадолча боахамашка тракторашт болх ца беш латтар механизатораш боацаш.

Уж дерригa кхоачамбоацараш нийсденнад культураш чуэцаран юрта боахама продуктий кийчъяран партен правительства сацам кхоачашбара дерттеча дакъе колхозий кулгалхошен специалистапен йоагIа йоакхо ца ярах. Сунженски райисполкома юрта боахама управлене, юрта боахама Министерства лерттIа тIахьожам ца лоаттабарах, шор а колхозий халкъа тIахьожама группашен постешен а нийсденна кхоачамбоацараш дIадаккхара шоай хайнахьа де делар ца ярах.

Уж дерригa кхоачамбоацараш шой заседане дийна а дийца Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитето Кирова цIерагIча колхозе председатели в. Шарпева, XIX партсъезда цIерагIча председатели И. Кириллова, Сунженски райисполкома юрта боахама управленена (ш. Кравченко, Шумилова), Нохч - ГIалгIай АССР юрта боахама министерства (ш. Кириллова, Дышнева) тIадиллад гучадаьнна кхоачамбоацараш дIадахаре тIехьа ца тетташ де дезаш кхоачамделта, юрта боахама продукташ яхарен кийчъяран халкъбоахама план колхозашка кхоачашъйитаьга.

Халкъа тIахьожама комитетоп группашен дукхагIа хьадеза деал ялат чуэцача, юрта боахама продукташ материальни - технически ресурсаш лораеча, техниках пайда эцача ца мегаргдоацача тайпара ледарло юалийтача кулгалхошка.

хIиэаарча идеологически къоастаме актуальни проблемаш, к. кх. дI. Дукхача партийни организацей (Москва, Ленинграда, Украина, Казахстана) опыто тешал ду, шоайла юкъа ена йолча теоретическа проблемай ... тIа ... ... шера болх бар пайдана хилара. Вузаш ... ... политически образовани йоалаш болча новкъостана ... марксизма-ленинизма, тхьаьста а Iилмай коммунизма керттера доккъоа кIоарга шоаш Iомадерта вIаштIехьаденнад.

Дешара керда шу доладуча хана арахецаш я теоретически семинарий юхаоттаьа кердаьккхай тематический плане (7-оал приложени). Цул хьаьццха арадоаккхаш да «Социалистически производстванa доал дар. Теори практика дешаш яхе книжка.

Комсомольски политически дешара систене кхаьста уьла тIаяхийта йоагIа марксистско-ленински теори, комсомола XVII съездага КПСС ЦК-ас дахийтача Моаршал тIа, цу съезде новкъоста Л. И. Брежнева даьай къамьала тIа хьаяттадаш долча декхарашка эйха юкъаш Iомавра, комсомольцаштен кагархоштен ВЛКСМ XVII съезда материалаш решенеш дIайовзийтара. Цунна дувзаденна кружокий семинарий дешара програмашта юкъе, могалеча литература спискашта юкъе юагIаш доал тIатохараш хувцамаш ду. Дешара керда шу укхаза дIадоладе могаду «Вай коммунизм хьалъе Iомаду, коммунизм хьалъеш ха» яхача Ленински урокаца, хIьата иштта

чакхдаккха а могаду из советски халкъо Сийлахь - боккхача Даьхен тIам тIа аьккхача котало 30 шу дизара хетаьча «Советски халкъа карагIдаьана турпал гIулакх цIаккха а дерзаргда» яхача урокаца. Занятей идейно - теоретически чуловцам бIаьхий барен политически Iостар - чIоагIберан комсомольски пропагандисташта дикка новкъостал дергда «КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева ВЛКСМ XVII съезде доаккъамаьли кагирхошта коммунистически кхетам балара актуальни декхарашка» яхаш тема а йоаш КПСС ЦК пропаганда Отдело ВЛКСМ ЦК-ша цхьана яьча Iилма-практически конференце а хIьата иштта комсомолах В. И. Ленина цIи тиллае 50 шу дизара хетаьча «Ленина кагирхой» яхача еррийсоюзни теоретически конференце а материалаш.

Экономически образоване системе болхлошен колхозхошен дIахо занятеш ю «Экономически знаней лардаш» яхача курсах льаьа. Из листельккхараш та могаду социализмера къахьегама башхалонаш вай общество дегIаьахара бола цун доархIами, коммунизм хьалъечара болхлой класса доархIам, къахьетам Iилмай ларда тIа вIаштIехьбаккхарен къахьегамаа оасарле лакхъярен, къахьегамиа кхетам балара дешар оагIа... доархIаме социально - политически проблемаш къестаеш йола «Социализми къахьегами» яха керда предмет Iомаде доладелга. Цу проблемех лаьца къаьстта выпускаш — приложенеш а йодаш «Экономически газето» кепатеха арайоахаргья статьяш консультацеш.

Подразделеней кулгалхошен предприятей, колхозий, совхозий специалистапен «Экономика производства доал даре лардаш» Iомаергья, объединеней, предприятей колхозий, совхозий кулгалхоша — «Производствана Iилмах кхьэца доал даре лардаш», министерствай, ведомствай, управлене республиканский, краевой, областной органий кулгалхоча болхлоша — «Доал даре Iилман практикех» яха курс.

Экономически образоване системе дешаш бараштa, пропагандисташта, преподавателашта долча новкъостала арахийнай методически пособеш: «Экономически знаней лардаш», «Экономика производства доал дарен лардаш». Коммунистически къахьегама школашта Политиздато арайеш дешара програмай къаьсткъаьстача темашта долча брошюрай серш, хIьата «Советские профсоюзы» яхача журнало кепатеха арайоахаргья методически статьяш. Отраслеви профсоюзий центральни комитеташен шо-шоай министерствашен дешара керлача шера дикагIйолча производственни опыта пропаганда яра рекомендацеш кийчъя. Уж кепатеха хургья шо-шоай доакъоашка доахувлача журналаш гIеп газеташ тIехь.

«Политическое самообразование» яхача журнало, дIаьахча шерашка а санна, массе оагIорахьара теоретически методически новкъостал дергва политически экономически образоване систмерча пропагандисташта. КПСС теорин йоазув кхоаш Iомаеш болча новкъосташта. 1974—75 дешара шера кепатеха арайха лаьрхIача статьяй, консультацей, кхыча дешара - методически материалий план журнала вархIалагIча номер тIа кепатеха я.

Дешара керлача шера къахьегамхой политически экономически дешара систепа хьалхьешка дерга декхараш кхоачашдеча чIоагIа доархIаме да Iовьлча идейно-кхетама бала опыт кIоарга вIашагIтолари цунах дахокта дукхагIа пайда эцари. Цу гIулакха КПСС ЦК пропаганда Отдело дукха ха йоаццаш чакхьаккхай белгала хьача, политически дешара цIенойй заведующей семинар. Цига шера дIахоа дага баьлар коммунистийн парте боаьарийн марксистско-ленински образоване эффективность дIахо лакхъяра ... новкъошта хетараш дувцаш. Уж дешаш лар «Партийни пропаганда теорна, методашта, опыта юкъе вIаши бувзам хилар—цун эффективность йоаккха хургахилара ларда» яхача темах льаьа КПСС ЦК пропаганда Отдело КПСС ЦК-ра обществени Iилмай Академица цхьана яьча Iилма - технически конференце теркама юкъемоттиге дьыттараш. Къахьегамхой экономически образованен производства эффективность лакхъяре проблемаш массе оагIорахьара йийцай Ленинграде, Горькове, Харькове, Алма-Ате хиннача зональни Iилма-практически конференцешка. Цу тайпара пайдана мероприятеш кIезига чакхьаьхкац моттигерча партийни организацешка а. Хьахиннача политически экономически дешара опыта анализ яр, цуна юкъера толамагIа дараш хьаьржари беррига пропагандисташта дIадовзийтари — партийни комитетий, политически дешара цIенойн кабинетийн доархIаме декхар.

Цунна цхьана хьалхагIа а санна чIоагIа доархIаме да пропагандистски кадраш кийчъярен кхетам баларен еррига система тоаер. Таханарча хьалашка къаьстта доархIаме да марксистско - ленински хьехам, вай парте чакхдоахача теоретически гIулакхех, цун чурчен арахьарчен политикiх хьахиннараш чIоарта ховзадолаш уж кийчбар. Дешара шу дIадоладуча хайна, хьалхагIа а санна, массе метте пропагандистий курсаш семинараш ю партийни организацешка. Цар програмашта дешара планашта юкъеяхьанза арьяьи советски общество дегIаяра КПСС-о чакхдоахача арахьарча политически гIулакхий, хIиэаарча дуйей кортамукъален болама доархIамегIара теоретически политически проблемаш, уж проблемаш шерра юцнига вIаштIехьа а доаккхош. Методически кийчо еча керттера уьла тIехьхийтача баргьахьа я къахьегамхошта политически дешар хьехаш кхетам баларен ленински принципаш, уж практике юкъехахьйоа опыт Iомавра.

Пропаганда теоретически боарацц эффективности дIахо айяра, наха идейни хьехам телараш, кхетам лураш, организаторашхиларах дарра политически занятей кулгалхой доархIам лакхбара дикка бокккхача боараме новкъостал ду Владимир Ильича цIерагIча Московски электромеханически завода пропагандистий «Пропагандиста знаниш, идейни теша, организаторски талант — пятилетка гIулакхага» яхача тха журнала тIа (1973 шера № 2) кепатеха арадьаьккхача письмоца а хIьата иштта Ивановски камвольни комбината пропагандисташа «1974-ча, пятилетка къоастамбеча шерара встречни планаш деша багIараша кхоачашъяра хьалхара хIара пропагандиста бехктохама хьакъестьа» областа пропагандисташка тхьаь кхайкадалиа а (хьажа 1974 шерарча № 8 йолча «Экономически газета» гIа) дувзаденна партийни организацешна беча балхо. Цар тIа хьахьеккхад пропагандистски практика хIаьа дешна чакхйоахнага сатгота эшаш хилар. политически занятей кулгалхой цхьа сакхетами организованноста дIахо лаккхъяра ларда тIа къахьегама коллективай производственни вахара хьинарегIа воздействи е гIерта безаш хилар.

Дикача гIулакха тхьамаш доккхий да. Москверчен Ивановерчен идеологически болхлой тIахьехам шерра хьаллабар мехка партийни организацешка. Революционни теори практикаца айха юкъа а кхоаш кIоаигта Iомае производства кхоачамех бизза пайда эар, деша багIарий къахьегамей общественно - политически хьинар айдар дукха цар социалистически декхараши йоаккхагIйола встречни планаши оттаеш экономически бакъоь хахьоккхеш деша багIарашта новкъостал дара чакхьяха хадда мероприятеш юкъе а хьош, шо-шоай творчески планаш оттаьй дукхача пропагандисташа.

Советски наха идейни кхетам балара даькъера, цар къахьегамен общественно-политически хьинар дегIайоалладара даькъеп пропагандиста доархIам лаккхбаа проблема йийцай дукхача республикашка, крайшка, областашка дийнача конференцешка, семинарашка, совещанешка. Боахамий отраслешка массе метта чакхйоахаш латт пропагандистий семинараш. Цига даьхьа лоаперашта хьалхаиина къамьлаш ду бехктонхамеча партийни болхлоша, министерствай ведомствай кулгалхоша. Белгала аьйча, уьх тIеххьарча хана цу тайпара семинараш хиннай Москве, Литве, Молдаве, Харькове, Целинограде, кхыча городашка. Московски Ивановски пропагандисташа дIадоладаь дика гIулакх дIахаржадара беш бола болх дIахо а партийни комитетий теркаме юкъемоттиге латташ хила беза.

Къахьегамхой политически экономически образоване чулоацам бIаьхя бара, формаши методаши эргайоахаш тоаяра, цунах боала пайда алсамбеккхара, вахарпара цун бувзам чIоагIбара хаддаза йоакхо я еш, партийни организацеши новкъостал ду советски нахха марксистско - ленински мировоззрени хьаиилара, КПСС XXIV съезда решенеш, ийслагIча пятилетка заданеш кхоачашъяра дукха лоттабеча къоасамера цар творчески хьинар айдара.

(«Политическое самообразование» яха № 8 йола журнал).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ЯПОНИЯ. Тайкхе [illegible] бистерча ерригаха а префектурашкахь ухх [illegible] смог (кхьахь) лаьтта.

Из яр фотохимически е «кIай» смог оьла автомобилаша арахийтача газех а промышленни кIурех а кхьахула ястос продукци. Гоналхьаре Iа- хим бIездара дукхьала кхиосаш лоаттабоеш Японе управлени даьвеех эттара хьалха из гучаьхьар 1970 шера Токио. Цул тIехьарча шера из кхьеча 9 префектуре а кхьачар, хIальта укх шера — 22 префектуре.

Из «кIай» смог хьагучайоал адмаш юкъ оьвееннечуа тIехьа- гIа, — доцIаш деких ха чакхьаьача, ассета укх шера-м кх май бутт болалуче хан а яр.

СУРТА ТIА: газаша фо мел бIехдаьд хьалькхам йола столица цхьан улица тIара информационни табло.

Джапан пресс—ТАСС сурт.

ВАЙ ДЕНОШКАРА ПИРАТАШ

Укх шера март бутт юкъеба-хача хана Багамски тIайрец тIарча Нассау яхача портора цIенна доа санна кIай яхта форда тIа а даьнна Майамегахьа бухь билла доладелар. Цу тIа вар саькерда вахачара кIаборгIа кема да — США йоазри йолча оркестра кулгалхо Сай Сантнерк цуьнцара вин наькъахон. Наькъа хьовзам хург ма бий аьнна хIама доацаш йийхе бошъал хоав лаьтар ха, цудукьа форда тIара некъ маьлхь Флорида маьрша чакхбаргба аьнна хеталора. ХIаьта а ший кхача езача пункте дIакхаьчаац яхта. Кхьча американски порташка а гучаьйнеац из. Форда йисташа латтача США хано шой ма хулла яхта лахарах хIама хиннадац: лер йоацаш дайна дIадаьннад кемен цун пассажираши...

Из США форде йисте укх тIехьарча хана хиннача «хатарех» цаI мара дац. Офицальни даннерIа, алхха укх тIехьарча шин шера къулбехьенгахьарча форда тIа кIезигагIа йиналле е де доацаш яйхай 30 форда яхтен катери. Лер йоацаш сов дукха кемаш довш хиларах къьстта следстви вIашагIйоллайза далийзар Iаьдалаш. Цхьабакъда юкъхьанда дена массада а юкъатIа дисар цун, къайле хьагучезакхарга ауташ доладIоагIа кораданзар. Iалаьмате тамашийна иийслора кемаш довр. Форда наькъа долхаш доле кемаш дукхагIча даькъе технически тIехдакача хьел тIа дар, хIаьта хаьттами сатвйни форди каькъа этара аьттув болашагIа дела хьалаш дар.

ХIаьта а хатараш дIахо тIатIа дукхагIа хулар. ДукхагIа хулар масса тайпара деш дола дегабуаммаш а, цар — мел ний-са доацаш уж хиннадале а, — бухсошача кхаьчача Iаьдалашка йиш хуннйтар цаьарча юкъаьга духтIазоалалургсоаца- ца цу гIулакха бахьанаш хьагучадаха.

Следстве ший укла тIасопайир, форда тIа каст-каста хилдаьнна хатараш — пиратства наркотически средстваш къайлагIа США чукхахьара щоашта эггара кIезигагIа хкерамн дукхагIа пайдеп болаш хилча гIулаккхех цаI лаьрхIача аулаьмхой, наркотикий базар ерий кахек дубла хIамаш хилара. «Тхона гучедаьннарчох, контрбандисташ команда хиле чуотт, цул тIехьагIа кема да ве а вийя, наркотикаш США дIачуяхьара пайха из кемах. Мухь дIакхоачабаь щоаш баьнначул тIехьагIа кема форда юкъе дIачу а хIайне бул дохийт пер на, тIахьха щоаш лер йоацаш бай дIабоал», — пиратий «тактика» ишта йийцар берда йистерча хан вала- ло.

[illegible] йоада хаташи наркотики чIоагIа аьттув болаш а бандиташта. ЦаргIа йиш а [illegible] мукъаш берда йистерча [illegible] кемаш тIаккхоачалургдоа- [illegible] кагийча, [illegible] йоа- [illegible] заливкашка, бухташка, [illegible] кертошка, [illegible] [illegible] дIаккхоачаде. Пиратий чIоагIа Iаьдайа да [illegible] дига кема дIашкха а шоалагIа ца лутею.

Наркотикий партх — кокаин, гашиш а марихуана — форда тIа гIолла дIаккхоачайича контрбандиста, массаза а ахармо, кIезигагIа хула а, миллион доллар цIена доход хул. Цудукъа пираташ хкерамах чIоагIа дорлу, хIаьта шоай лер йоалаш доала хIама дош а хул.

Iаьдалаш, кхьметтел контрбандистий тахтаке шоаштa яйзача а, форда тIара аулахмаш юхасоцаде низ боацаш дус. Тамаш йолаш хIама да, правосуде кара баьхкача контрбандисташта доагIар де а па могаш уж хилар. Бехгалдоалаш ер цхьа хIама да: соахка октябре кхтаца Картахена яхача колумбийски порте дIачу вакха динина Калифорнеза ши саг. Цига оьтни морякаш да шоаш аьнна тIаьена ши француз оттаваьа цар. ЦхьангIи кIерагIа Калифорне дIакхача дезаш хила яхта лехкилга шоашта дIатIадсан аьнна доц деина пар. Цхьабакъда беттал соагIа ха аьнай, хIаьта а Калифорне кхаьчадац кема. КIордадалаца дийхачуа тIехьагIа, юкхера а... Майтамкера кораданьд на. Оттаваь ши француз мара саг кхиаван яхта тIа. Кема даь кьчаз пар, укх гIайрен тIа яхта хьадоеладелга тхона тIа а диала, шоаш Паваме берда йисте Iобаьлар.

Ах шу соагIа ха аьнай. Паваме «Iобаьача» яхта дай изы гуча ца боалаш байна дIабьнаб. Пиратство яьд аьнна хеташ «дегабуам» барах лийда чубоахк французаш. Цар къайлагIа наркотикий базар лехаелга Iаьдалашта бокъонца ше мадара кош дале а, суд яц цериа. Ше парне тIезаро па деш Iар бокъонаа цар бехх малагIа ба ма хар да йоах следстве.

Берда йистерче хан икало йоах, Iаьдалаша де йиш йолаш цхьа хIама мера дац — яхтайн катерийн берригача даьийкема кхерам боале дIадайтари цергa фе хиаи алгел. Цхьабакъда цу «хьехама» компаниe аьттув бовкхе гамаш а. Вейнаве яхтайн катерийн дайх дукха бераш. бандиташа а ца боабеш, [illegible] йоацаш аудаме юкъе а баха, «цIаьхха» бIаьхий хила дог этта, кхы цурах хIама ца а дуккна бабнабаш алга а дац. Нагахьа санне цхьа бахьан а из бакъдале, пиратсгваша лоаттабеча къовсаме Iаьдалий аьттув баргхилаога догдоахийле кIезига а, хIаьта США къулбехьарча фордие хиш форда тIарча тьоалех цIенде царна моге тамаш а я.

Ю. ЛЕВЧЕНКО,
ТАСС корреспондент.
Вашингтон.

«ФАНТОМЕХ» МАХ ТЕЛАР МАЛАВ

ЗIамига «аьсала лодлахо» хIалакье гIерт яхаш IарбиI «агрессивноста» хьакъехьа сионисташа дуаца меткIаьеш Израила пачхьалкха ше хьахилча дена дуазаш хьадогIаш да. Цу хьакъехьа теркам тIеозаш, статистическа тарахьагаре дIайийккхача, дукха ха йоацаш израильски премьер-министра Ицхак Рабина маха хьалхашка даьча къамалах цаI [illegible] хIама юкъе долаш ца хилар. Массаза а санна шоай граждани «IарбашкахьарчА кхеравща» укхара а баьха, цо аьхар, ший ерригача къамаи доходах 50 процент оборонага ца ахийтача клаш Израиль, европейски махкаца цу гIулакхаге 3—4 процент мара ца йохийтачи метте.

Израила «Оборона чIоагIъяза ца йоалаш» хиларах деш дола къамаьлаш харц хилар дуаца вийш а дац. Цхьаккха беххазло а а вай цхьатерра «превентивно» зая бодбаре «е «хьатохале дIаетташ» гIерсаш хIалакдара. Деш дола къамаьл кхычох да.

ТIема гIулакхашка кхьчар, дIаухийта ахча израильски премьер-министра бокъонна нийса лаьрхIа ца хила а мег, цхьабакъда шоаш дIаухийтар-м нийса лоархIача тара да. ХIаьта а, миттал гучадъял муцIарал ше дола по-хьакхетелавар, ший мохк хIалзалца хIалак ца хулаш мишта бисаб. Цу тайпара финансови фокусаш лелае шоай мишта вIаштIехьдола дукха дIаьх ца дача баскаьда, деташ ба израильски лидерши. ХIаьта техьлоги, ца ишта деле а, геттара етта а цхьан деппаца дIаоалалуш а е: «дакккха». Бакъ лийна а, харц лийла а, бартагIа а дерогIа а, моллагIчунгара а тарлуцара а даккха. Ахча гулдела, гучох, укхаьв эггара дикагIа лоархIаш гIулакх да. Полномочи йолаш а йоацаш а, кхача мехка столице шоаш дIакхаьчача, кхоачаш самолета лоаме тIара шоаш Iо а бовлалехьа ахча дех израильски министерала. Кхьметтел министерски гIандах ваьнна инарал Даян а цу сахьате (кхьадал деха ваха) израильски алена облигацеш йоарже.

Малхбузехьарча хепайолзо дена хоьмегIа, укх гарггарча пхе шера США-тара тIема гIулакхашка дIадахийта хIара шера цхьа миллиардa ах миллиардa доллар ше пайдергиларга догдоахаш а Тель-Авив. ХIаьта цу ахчах доккхагIаола дакъа эггара вергагIа дола гера яйлара «кха ца лург тела ссудаш» хила дезаш да. ХIаьта 1973 шерара октябрьски тIом хинначул тIехьагIа израильски правительство дикка гIайрта ши миллиардa соагIа доллар хIаьа цуьна хьахьожазаьа.

Израильски банка управляюще ше хIара шера телача отчета тIа язду: «Израиле пачхьалкхен декхарам журатий дакхьага кха текхалургдоацача а израильхIцаш шоаш мабарра вIашагIкхийттача Штатий кимаьощахах Израила экономически водкъостал де цар торо хиларахи тайша хургболча а дахага сихха дIакхоачIаш латт вай».

«Цхьабакъда кхьметтел доазол дехьара деш доли камаьршаь «комьостаха» а тIеш дола шегIа» а тоьаш даи. Израильски «кериi» чам, совбула, хIата «Тель-Авиво» тIе-тIа чIоагIагIа пайда вц ступча резерве». ТIема гIулакхашка ахча дукхагIа дIаухийташ хиларах вахарга бода мах лакху Израила. Укх шера хьалхарча пхе бетта 31 процент лакхбениаб из. ХIамай маьхаш дIахо Iотiадеттадалар кхераш хьалхагIе а шоашта кхоачам бееп ба баха мах.

«Нагахьа санна сиха цхьа хIама ца доЙ, — йоах лакхе хьоахаьача отчета тIа, — IотIаеттадуш латта маьхаш кхьметтел дегабуам а ца беча боарамга кхоачаргда. ХIаьта импортах аьча аьнча, арахьара тIаккхуьа гергв бедали кIезигьаьийта йиш йолаш ца правительство. хIаьта изы мел йола хIамаш кхоара лира тIахьожам оттабенза а аргьиш».

Из «Iарбашкахьарча кхерама» гопвахьа айьча гIаро, резервисташта провокационни мобилизаци яро, синайски късалене еча танкови маневраша лерхIача хIамаех цаI тIатIоалера хьахайтар да.

Ицхак Рабина хьехайкадаьчох, «тIема расходаш бахьан долаш еча расходий йоккхий халонаш» лоамиаа довргйолаш ба дун мохк, хIаьта цхьанка хIамаена могаргдац «Израило тIа-тIа дукхагIа нiдеш дола гера юхасоцаде». ХIаьта пачхьалкхен декхар IотIадеттадуш латт. Хургьх аьнна хеташ йола платежни баланса дефицит, финансий министра Егошуа Рабиновича яхачох, укх шера 3 миллиардa доллар хургьа. Бахача аьлла хIара сагa сих дахьрхIача — деррига дунен тIа эггара тIех я из.

ХIаьа тIемах даьца деча къамаьлаьнен гераш кхеттарой Израиле бахача вахара хоам бу дезалий бюджеташ кха тIа а тедаргйолгах. Правительства хьахайкадаьа, инфляцие кхераме масштабаш зIамигьари платежни баланса дефицит кIезигьярх дукьа налогий дьысапе миллиардa гаргта доллар гулдергда ше аьнна. НизагIа кердa зоемаш нIайта дерхI. Пачхьалкхенга доалла декхар, кхьча махкий зембоахараша бехгалдоаккхачох, хьахуьча ноахалий а кач дохийтаргда.

Ю. СУББОТИН.
(АПН).

ШОАЙ УНАХЦIЕНА ХИЛА БЕЗАМ БАЛЕ—АДА

«Вахар — лелар да», белгалдаьккхад ший хана Вольтера. Ший вахар дIадолаленача хьалхарча сахьташке деза ший махулда йоуш хул бер. дIаьха ша-шегIа ши йола уж цун «тренировкаш» бе-бегIа ме хил, керлача хьалашца дикагIа тарлу дегIайоагIа органаш. Физически упражнеше ши йола гIойле Iаламате йоакхе а вайна а, — доккхагIарa. Масала, тренировка ца яьча цхьа дега из кIезигагIа ба хаддиеза физически культура лелаеча нахла дегайчуа. Спортсмена дог сатийна долча хаха а до цхьан минута кхьмаццке чуотт тренировка ца яьче сага дего тоттар. масса кIий, цхьабакъда, сихха боах беча хане цхьаккха ше доалаш ший балха оасарде шоеза лакхье долаш да из. ХIаьта из — дог сихагIа деттадаларгIа хулаш а доалац, хIара кIеазгагIа тохадалара низ бокхагIа хулаш хилар бахьан долаш да. Балха хьинар юхаметтаоттадара торо а дукха духагIа я тренировка яьча сага, цу тIа а лоацагIча хамашка а оттадеш. Упражненеша са дадагIа воедайт, цхьа хIама дегIа дикагIа латийт; уж хIамаш бахьан долаш дегIа цхьадаша дукхагIа Iоаш кIаьдесаьнна хаха хьаьела шуриа кислота эзе хургйоацача йоккхаш йола веществаш. Маьженаш цьоаьчул тIехьагIа дегI паргIатдола вай, дIаоалалуш доаца, творчески ьыкар чудоссалеш дола «унахцIена хьал» хул вайта.

Сийлаьь воккхача физиолога И. П. Павлова геттара нийса белгал мадаккхара, «УнахцIено — ма организманех средаием юкъерв боарам нийсбалара хьал да». ХIаьта вахар дIаьхае хар, дIахо аьнна академика А. А. Богомо-

ЛОРА ХЬЕХАМ

лена, из эггара хьалха вахар доаш ца де хар да. Ха йIаькъара эггара лакатIдолча хIамаеш лоарaI Iалмахочо оалаввенна лелар. Вахар дIа-юха лелаьга кIезига долаш хилча дукха а хьахагIа тах организм «унахцIенон боарам тIаь доаттаеши говахьарча средний хьалашца найсагIа тарьалара нуина воакъостал деши йола гIонна дахьрхIа механизмаш.

Лоацца аьча. ший ха е цхьан метте хайна аагIаш а, е Обломов санна ваьжа уллаш я. е уралатташ а чкха йиш ца саго—гIаш лела, дIа-юха аха веза из. Шираса Эллада лоамаш чкара тIа гIолла хозахеташ хаьадь хиннадаш: «Из болаш хила безаш бале — ах, хоаш хила безаш бале ада, хьалхьа долаш хила безаш бале — ада!» Ада харо шерачa замилхьа баьхача иаха кхача, бөрзкъа тайнина, къонхчала волаш долаш хебаьб уж.

Вай Iалмаш техника ваьш кIезигбаьбий-хьогI, шааба-баьй-хьогI волаеши лелара лоархIаш? ВIалла а баьбаш! Iалмахошта-медиканашта хетачох, атеросклероз, гипертони, миокарда инфаркт хулайтача бахьанашта юкъе кортера хIама дац аьнна дар — тIехдаьккха хIама адари кхоачам болаш маьженаш ца хьера. Бакъдар аьнча бергиаех ала хуалабургбаь, е хила безаш а бац марафоншаш, цхьабакъда адаро — боарамаI тIех ца а доаккхаш — унахцIено хилайтари чIоагIъяра дукьа, тхова хетачох, белгалара моттиг дIалаша еза хIара сага вахаре дIаьяа [illegible]

ча советски кардиолога академика А. Л. Мясникова яьаз, унахцIена хилара автомобилашка кIезигагIа лелее гIаш е удаш дукхагIа лелей воезе — цхьан дийнахьа 10 километра кIезигагIа ца лелеш. Таргой, гIалье ца чилми Iе воеза. Ший доалла боалаш 22 шу даьнача хана ший тIи чу тIа лелаче гIерта веза. Бера хана лела оптимизм йолаш ше ца хуьше хила гIерта веза. «УнахцIено бахьан долаш ялрех къьастта чIоагIа пайда из Эстоне. Уж занятеш пайдане хиларо тIа-тIа дукхагIча. моллагIа хилаш йолаш бале а. цхьа безам тIауна царна, городашка а юрташка а. Спортивни организацеш. Iалмахой, лораш, педагогаш цхьана сарцагIа а бьале, моттигерча разноси непайдазолаш васпубликие шерра пропаганда ю унахцIено луча физкультурана, цу кьагие унахцIенон дукхаь адари а. Из опыт хьаехся дIайоаржаеа мегаргболаш я!

Кхоана ударгбараша юхь мичара дIайолае еза? Лора кабинетера. Цул хьехамагIа мара мегаргвац «унахцIенон воакъа» ваха. Адара занятеш корттера принцип — шорттига дIаюола а вехна, тIатIа сихагIа адар. Доллача хIаманна: шиь тIа-тIа гаьяагIа. тIа-тIа сихагIа бара а. занятеш каст-каста яра а. Юхьаша кIиранна цхьа ваьча кхоачаш ба. хIаьта цхьа-цух бутт бьаьача гIаьле — 3—4 аза. Нагахьа санна кхьметтел цхьа бIаьха, боадаша етта бүлургболаше бале а. ца бе гIерта везац сабар дича гIойлагIа да. Хьалхарча юхьига 10—20 минута дог Iабболаш адаалий — кхоачаш да. ХIаьта долла хIама лер тIа хадеца нукъа дургба занятеш 45—60 минута йIаьхье а хIара даьна ада а. ХIаьта цкъа цуига ваьча, саг ше а Iелургваш из ца дича, тIаккха дунна йоакъа хургыа е шелал а. е тIаьгIа а. Ада моттиг хержача дикагIа е хьюнагIа, парке, е транспорт кIезигагIа лелача наькъа йистера, Занятеш программа юкъе цхьайоламбаьстта шоай тайпара упражненеш а йохийтаре бакъахье яр: лоацца хержача моттиге (40—60 метр) сихха вадаш 4—6-зза вадар, язал цкъа 2—4-зза беш ваде веза, тхьамаш лаккха ма з зоаш. хIаьта цул тIехьагIа цхьан юккъа саббаргIа тIа а боаккхаш ваха веза.

Ведда водача хана мерах шаре са ца даькача дикагIа да аьнна хеташ ва. Из ийса зам, Iадмаш аькъоца хьахьеккхад, цхьан боарамагIа, мерех а батах а цхьан хаиза сидахар эггара дикагIа доагa. ХIара ахо гIа массаза баина — цкъа кIоаргга чуозеш ардайтен. е ши гIа баькхача чуозеш ши гIа баькхача ардайтен деза. Феша моттга дикагIа кIеньо лелаша.

Юхьанца настарийн воройн цхьалаш дезайоала тарлу — кхераме хIама даь, из кIадоаккх йIайхача хуьно, вагью. ше ийна масал оаш.

Геттара Iуйрийне шо улица тIа дIаардазаьча уллаш лелаш ваха гургба шоана — эа, тетала кхьера дIа а даькхха. шоай организм чIоагIьеш, ахьре ха йIаьхьеш бозлка ва-ба уж.

Шо а аьа, доттагIий, унахцIена хилда шо!

В. МАКСИМОВ,
[illegible]

КХОАЛАГIЧА МОТТИГЕ

Пятигорске чакхьаьнчай «Главсевкавэнерго» чубоагIача 14 энергосистемай электромонтераашта юкъера кхьаьо.

«Грозэнерго». электрикаша кхоалагIа моттиг яьккхар цу кхьашка. Хьалхара моттиге я «Ставропольэнерго» электромонтерий бригада, шоллагIча моттиге бев «Ростовэнерго» электромонтераш.

Цу кхьашка Нохч - ГIалгIайчен сий лоадеш бев Наурски районера электромонтераш Б. М. Ильин, Н. И. Цимлянский, Гудермески районера А. Х. Янгонава.

Х СУРУДЖАНЦ.
«Грозэнерго» оператор.

ГРОЗНЕНЦАШ КОТБАЬЛАР

РСФСР-е къоарча спортсменашта юкъе футболах хьалхара моттиг еккхара зональни кхьаш чакхьаьлар г. Астрахане. Цига дакъа лоацаш бар Краснодарски, Ставропольски крайн, Астраханска области, ГIаьбартой - Балкхарой, Нохч-ГIалгIайчен футболисташ.

Цига Ставрополен Нальчикен командаш 3:1, 2:1 счет йолаш эша а из, хIаьта эьааен краснодарски спортсменашца довзаь цхьанкха кот ца йоалаш чакх а даьнна хьалхара моттиги футболе дакъа лаца бокъон яьккхар Нохч - ГIалгIайчен футболистъша.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ФРАНЦУЗАШТА БIАРГАГУРГДА АЗЕРБАЙДЖАНСКИ КIУВСАШ

Укх шера октябре Лиаме хьоаладаргья гIордаьнна азербайджански кIувсашт бакински художникий графически произведенеши хьахадаш йола выставка.

Экспонаташ хьалхьастае Баку вехача Эрве Урсела, город Лиаме искусствай музей директора, АПН корреспондентаге хьахайкадаьл:

— Азербайджански кIувсаш деча кхалльха балхага хьежаш хиннад тхо цкъа дийнахьа. Бовшаа художникий мастерсешца цхьад. Эттара дикагIа йола образеце хьокха оттае лаьрхIа Лиале. Азербайджане хIанз эггара дикагIа гезаал йолаш болча кхалнаха даь кIувсаш масса тайпара босараш долаш, аьхнит кхьрта долаш, цо кIаьда болаш да. Товибар цIеэнта деш даь хIацзарче азербайджански художникий балхаш а. Оаха цьалъоеставь графически листаш хIарааар ши-ший таланта болаш ши-ший тайпарен волаш болча азербайджански художникий алххa [illegible] карточка лаь. Цар балхаша французашта довзийтаргда Азербайджански республика массе оагIонашьара вахар. Укхаза а гIорьаьнни форда тIара меккалшта промыслаш а, къаьнара экзотически Баку а, малхбоалехьара базараш а, вай ханарча наьха портреташ а.

Выставко сай меккахошта чIоагIа товибер дерга аьнна хет соа, — йоах Эрве Урсела. — ХIаьта цо а гIойле ергьа франко - советски доттагIалла чIоагIлара юкъарча гIулакха.

Расим АГАЕВ,
АПН корреспондент.
Баку.

Наькха дегашка лер юташ

[illegible] болаш а [illegible] сиг йоалайир. Бео къьчул тIехьагIа чIоагIа кхерамеча хьала тIа эттар цун вахар. Унахочое цIий эвар. бакъда. больнице цун группах лоаа цIий дацар.

Из дIахайинча цига йолх бош йолча медсестрас Кавенко Надежда Викторовнас уйла из [illegible]:

— Тха группе цаI я, согара дIаэца.

Дукха ха хьалехьа унахо Iоажала кIалхара даькхар акушер - генеколога Л. Х. Еввоевай, акушерка В. П. Криакο, операционни сестра В. Ляманнай, дежурни сестра Н. Я. Милич В. Чередниковай, райбольница акушер-генеколага М. Н. Силенцай, хирурга А. Р. Абакарова ишта кхычар товзало, дезало

Дукха ха йоаццаш больнице цхьаькха а хала унахо йоала [illegible] Беслан. Операци чоалхаеи дукхьа ха зIалоашави яр. Наркова ха чакхьаьлар. Iадьмате сиха [illegible] наркотизатор. Бакъда машина яц. Сиха телефон техар «Сунжанефть» НГДУ кхерамаеу техника инженерага А. Д. Шулякага.

Кестта кхаьчар машина больнице лоаьшта. Консультаци яра эшаннар районни больнице хирург. Больнице дIакхаьча яхьуре хала ойлода чакхьаьлкха хIанзац [illegible] чIавкха, аьар. ТIаккха из тахача бехар. Дукха ха даслаьа хирург А. Р. Абакарова цуьна наркотизаторе [illegible] [illegible] Кабабулаца [illegible] кхаьчар.

Кхалсаг Iоажала кIалхара аьккхар.

А. БАКАЛЮК.

Керда цIейш-вахаре

ХЬАЛХАРА АЛАПИ ХЬАЭЦИЛГА ДЕЗДАР

ЦIей деадеча керара кийчдаьдар чкх девошка Поседхера культура цIа. Массанаьа хьалзеха плакаташ, стендаш латташ эзаш дар. Цу дийнахьа хьалхара алапи эдача къонача болхлой сийде гулбеллабар цар воакъостий, доттагIий.

Къамаьл ду сайре дIахьоча библиотека заведующе. Цо аьлар:

— Деза воакъостий, таха вай гуадеккхал къоначa болхлоша шоаш къаьлийга, шоай кулгашка хьебаьча балхах хьалхара алапи хьаэца хи йоалде. ДIахо йоадача хана ер цу цIаккха дицлургдоацаш пар дег чу дижийта.

Эстрадни оркестр а доккхаш культура отдела заведующе М. С. Пушинас къонача болхлоша дIалу хьалхара алапех удостоверении.

Цул тIехьагIа къоанча производственникашта лаьрхIа хайтараш яь. «Хьалхара алапи» яха В. Горбунова стихотворени е:... Шоай алапи бахаме ноалвошка дIалу къонача производственникашта.

А. М. Горьки ший воIага яздаь письмо дийшер культура отдела заведующе М. С. Пушинас. Лай-ноашой цIерагIа хьалхара алапь хьаэацца бернгa къона болхлой дивкъале байнер-къонача болхлочун Макаров Алексей кисе каласи.

Массане сакъердам эцаш безаме чакхъаьлар хьалхара алапи эцара кагирхой сайре.

В. БУКИНА.

УЗБЕКСКИ ССР. Ферганска области Риштански районерчa топпарa ахьегIаш еар изделеш дуккхача хана деза дика могаеш я. Геттара чIоагIа хинзаш да цIей деча хана дута (плов) кийчду доакхий саргьхаташ.

Укх шера предприяте кийчъргья ши миллион гарга изделеш. Дукха хIама ца эша тиъ хаар издели йохьийтаргья Франце Чехословакен.

СУРТА ТIА: завода продукции хьагойтаж а технолог Муазам Ташматова.

Г. БОЙКО сурт.
ТАСС фотохроника.

ТЕНИНИЙ ТЕАТРА КЕРДА СПЕКТАКЛЬ

Укх деношка Нохч - ГIалгIай республиканска пачхьалкхен театро эггара зIамагIйолча зрителашта ерзий меттала кийчъяь «Ведьма на колесах» яха керда спектакль. Цун автор ва В. Лосев.

Къеча наха шоай паргIато бахьан лоаттабеча къовсамах дувц спектакло. Из кийчъяьваш ба театра режиссер А. А. Цыганкова художник - постановщик П. С. Листопадова.

Спектакле дакъа доаккаш ба къона артисташ Шаранова, Медведева, Аслаханов, Хачукаев, ишта кхыбола артисташ.

Дог кIена, лелаьа, майрал долаш, баькъдолчун тIехь латташ хилар Iомадеш йола спектакль — дика совгIат да берашта.

ТЕЛЕВИДЕНИ

10 сентябре
I ПРОГРАММА

[illegible]

II ПРОГРАММА

[illegible]

20 сентябре
I ПРОГРАММА

[illegible]

II ПРОГРАММА

[illegible]

РАДИО

10 сентябре

[illegible]

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумом Президиуме бол-лошен чIоагIа хала а хеташ иодам бу Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумча председателега [illegible] Х. Х. [illegible] [illegible]

КОНОН

Хьаиlеьша Шамсудин кхалхарна эулдаден.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолла Гезвен [illegible] йоала, [illegible] йоачан а йоацаш, малхбузехьара сехукде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекъаш ха тIалла а бетара температура республике гIолла 15—20. Грозне 17—19 градус. [illegible] хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-41-00; редактора зам. — 3-39-11; белхахоалла секретара—3-34-32; партийни вахаран культуран отделий — 3-81-45; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта бовхама отдела — 3-42-28; письмой отделех бухгалтереи — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-32; отделов партийной жизни и культуры — 3-81-45; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет [illegible] [illegible].

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революционе проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 8784.